

Konstruktionen av digital kontroll

-En kritisk diskursanalys av statliga styrdokument och rättsliga reformer

Av:

Sanja Didak

Gabriella Hoffman

Kevin Stenman

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)
Vårterminen 2026

Handledare: Hedvig Obenius
Examinator: Elin Jönsson

Abstract

This bachelor's thesis examines how responsibility is constructed in relation to digital control through representations of victimized young women and girls, as well as perpetrators, in Swedish policy and legal documents. The study examines the Swedish government's action programme aimed at combatting men's violence against women, alongside relevant legislative proposals concerning restraining orders and psychological violence.

The aim is through a critical discourse analysis, combined with feminist criminology and feminist legal theory, analyze how these documents produce understandings of digital control as a social problem and how particular forms of governance, prevention, and responsibility are legitimized. The analysis demonstrates that digital control is constructed through discourses of risk, protection, and prevention. Victims are often positioned as responsible for managing their own digital safety. Perpetrators are constructed through individualized legal frameworks, obscuring patriarchal and structural power relations.

The thesis argues that these constructions risk reframing digital control primarily as an issue of individual security rather than as a broader expression of gendered violence and structural inequality. Consequently, responsibility is shifted to victims for risk management and digital safety, while state interventions are legitimized through preventive and security-oriented measures. At the same time, the material also emphasizes the importance of recognizing men's violence against women and patriarchal power relations. This study thereby contributes to the field of sociology of law by demonstrating how legal and political documents not only regulate violence, but also shape societal understandings of responsibility, prevention, protection, and governance concerning digital control.

Key words: Critical Discourse Analysis, Digital Control, Technology-Facilitated Violence, Violence Against Women

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Disposition	2
1.2 Problemformulering	3
1.2.1 Syfte	3
1.2.2 Frågeställning	4
1.2.3 Avgränsningar	4
2. Bakgrund	6
2.1 Den nationella strategin	6
2.1.1 Åtgärdsprogram 2017-2020	6
2.1.2 Åtgärdsprogram 2021-2023	7
2.1.3 Åtgärdsprogram 2024-2026	8
2.2 Rättsutveckling	8
2.2.1 Brottsbalken	8
2.2.2 Lag om kontaktförbud och skyddsåtgärder	10
3. Tidigare forskning	11
3.1 Litteratursökning	11
3.2 Tematisk innehållsanalys	12
3.2.1 Digitala maktmekanismer och kontrollens ständiga närvaro	13
3.2.2 Könade maktstrukturer, normaliseringsprocesser och riskgrupper	14
3.2.3 Handlingsförmåga, motstånd och teknikens dubbla natur	15
3.2.4 Institutionella svar och teknikens begränsningar som lösning	16
3.3 Begränsningar och forskningsluckor	17
4. Teoretiskt ramverk	18
4.1 Feministisk kriminologi	18
4.2 Feministisk rättsteori	19
4.3 Teoriernas tillämpning	20
5. Metod och material	22
5.1 Metodval	22
5.1.1 Dokument som datakälla och urval	22
5.1.2 Diskursanalys som en metodologisk utgångspunkt	24
5.1.3 Kritisk diskursanalys	25
5.2 Genomförande	27

5.3 Forskningsetisk reflektion	31
5.4 Reliabilitet och validitet.....	31
5.5 Metodkritik.....	32
6. Analys	34
6.1 Konstruktionen av den utsatta individens ansvar	34
6.1.1 Riskmedvetenhet och självreglering.....	34
6.1.2 Skyddslogik och sårbarhet.....	37
6.1.3 Teknik som individproblem.....	40
6.2 Konstruktionen av förövarens ansvar.....	44
6.2.1 Individualiseringen av våld.....	45
6.2.2 Den könade kontrollaktören	48
6.2.3 Teknik, prevention och risksubjekt.....	51
6.2.4 Juridisk neutralisering.....	54
7. Diskussion.....	59
7.1 Ansvarsdiskurser och problemformuleringar	59
7.2 Risk, prevention och den preventiva staten.....	60
7.3 Teknikdiskurser och pedagogisk styrning	61
7.4 Juridisk neutralisering och avpolitisering	61
7.5 Studiens begränsningar och framtida forskning	62
8. Slutsatser	64
9. Källförteckning.....	66
9.1 Litteratur	66
9.2 Forskningsartiklar	68
9.3 Offentligt tryck.....	70
9.3.1 Propositioner	70
9.3.2 Statens offentliga utredningar	70
9.3.3 Departementsserien.....	70
9.3.4 Regeringens skrivelse	70
9.4 Rapporter, internetkällor & övrigt.....	71
10. Bilagor	73
10.1 Tidigare forskning.....	73
Bilaga 1: Inkluderings- och exkluderingskriterier.....	73
Bilaga 2: Litteratursökning i Finn	74

Bilaga 3: Litteratursökning i EBSCOhost	78
Bilaga 4: Deskriptiv analys av litteratursökning	79
Bilaga 5: Inledande kodning av tematisk innehållsanalys till tidigare forskning	84
Bilaga 6: Sammansättning av kodenheter till teman.....	86
Bilaga 7: Samband och variationer i kodenheter	87
<i>10.2 Empiriskt material</i>	<i>88</i>
Bilaga 8: Dokumentöversikt	88
Bilaga 9: Exempel på textnära analys på Faircloughs textens nivå.....	90
Bilaga 10: Exempel på dokumentanalys på Faircloughs diskursiv praktik nivå	92
Bilaga 11: Konstruktionen av den utsatta individens ansvar	94
Bilaga 12: Konstruktionen av förövarens ansvar	95

1. Inledning

Digitaliseringens utveckling förändrar formerna för våld och kontroll i nära relationer. Genom mobiltelefoner, sociala medier, GPS-funktioner och andra digitala verktyg kan kontroll utövas oberoende av fysisk närvaro och bli ständigt närvarande i den utsattas vardag (Dragiewicz et al. 2018, s. 609–611; Rogers et al. 2023, s. 2219). Tidigare forskning beskriver denna form av teknologifaciliterad våld som digital kontroll, där digital teknik möjliggör förövarens kontinuerliga övervakning och förlänger våldets konsekvenser (Dragiewicz et al. 2018, s. 609–611; Rogers et al. 2023, s. 2219; Boëthius et al. 2023, s. 507). Särskilt unga kvinnor och flickor identifieras som en utsatt grupp, där kontrollhandlingar ofta normaliseras som uttryck för kärlek eller omsorg snarare än våld (Hellevik & Øverlien 2016, s. 705; Øverlien et al. 2020, s. 811; Aghtaie et al. 2018, s. 297). Mot denna bakgrund har digital kontroll fått ökad uppmärksamhet inom svensk politik och rättsutveckling genom förebyggande strategier och rättsliga reformer kring mäns våld mot kvinnor (Arbetsmarknadsdepartementet 2024, s. 27). Samtidigt visar tidigare forskning att problemet ofta förstås genom individualiserande och tekniska problemformuleringar, där fokus riktas mot individens riskhantering och digitala kompetens snarare än mot patriarkala maktstrukturer (Bäckström Olofsson & Lauri 2024, s. 12 & 23; Powell et al. 2018, s. 311–312).

Utöver hur digital kontroll beskrivs, ligger fokus på hur ansvar konstrueras i relation till digital kontroll genom framställningar av den utsatta individen och förövaren i svenska policy- och rättsliga dokument. Uppmärksamhet riktas mot hur dessa konstruktioner producerar särskilda förståelser av problemet, samt legitimerar specifika former av riskhantering, skydd, prevention och styrning. Vidare förstås ansvar i denna studie inte enbart som juridiskt skuldansvar, utan som de sätt på vilka skyldigheter, riskhantering, skydd, prevention och handlingsförmåga fördelas mellan individ, förövare och stat genom språkbruk och diskursiva konstruktioner. Ansvar handlar därmed om vem som förväntas identifiera risker, förebygga våld, förändra beteenden eller skydda sig från kontroll.

Studien är rättssociologiskt relevant eftersom den undersöker hur staten genom policy, lagstiftning och rättsliga reformer formar förståelser av digital kontroll som

samhällsproblem (Banakar 2009, s. 69). Genom att analysera hur ansvar, risk och skydd konstrueras i statliga dokument synliggör studien hur juridiska och politiska problemformuleringar påverkar vilka former av våld som uppmärksammas, vilka subjekt som framstår som ansvariga eller skyddsvärda samt vilka åtgärder och styrningsformer som görs möjliga och legitima. Studien belyser även hur rättslig styrning inte enbart reglerar våld genom formella lagar och sanktioner, utan också genom diskurser som formar normer kring säkerhet, självreglering och prevention (Banakar 2013, s. 14). Därigenom bidrar uppsatsen med kunskap om samspelet mellan rätt, kön och social styrning i förståelsen av digital kontroll och mäns våld mot kvinnor.

1.1 Disposition

Studien inleds med en problemformulering som ramar in forskningsproblemet och synliggör studiens relevans. Därefter presenteras syftet, frågeställningarna och de avgränsningar som gjorts.

I kapitel två presenteras bakgrunden till fenomenet genom en genomgång av den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor samt den rättsliga utvecklingen i Sverige rörande digital kontroll, kontaktförbud och psykiskt våld. Därefter följer kapitel tre där tidigare forskning presenteras genom en systematisk litteraturöversikt bestående av en tematisk innehållsanalys. Kapitlet avslutas med identifierade forskningsluckor och begränsningar i den tidigare forskningen.

I kapitel fyra redogörs för studiens teoretiska ramverk i form av feministisk kriminologi och feministisk rättsteori och hur dessa tillämpas för att analysera materialet. Kapitel fem presenterar studiens metodologiska utgångspunkt och genomförandet av den kritiska diskursanalysen. Därefter följer analyskapitlet där konstruktionen av den utsatta individens och förövarens ansvar analyseras.

I det sjunde kapitlet diskuteras analysens resultat i relation till tidigare forskning. I det sista avslutande kapitlet besvaras forskningsfrågan och studiens begränsningar och förslag till framtida forskning diskuteras.

1.2 Problemformulering

Tidigare forskning visar att digital kontroll ofta konstrueras som ett tekniskt och individualiserat problem där fokus riktas mot teknikens funktioner och individens ansvar, medan könade maktstrukturer och relationella dimensioner riskerar att osynliggöras (Bäckström Olofsson & Lauri 2024, s. 12 & 23). Samtidigt visar forskning att digital kontroll är nära kopplat till patriarkala normer, kontrollpraktiker och strukturella maktrelationer där teknik används som ett verktyg för att utöva dominans och begränsa kvinnors handlingsutrymme (Dragiewicz et al. 2018, s. 609–610; Øverlien et al. 2020, s. 811).

Trots den ökade politiska och rättsliga uppmärksamheten kring digital kontroll saknas det i stor utsträckning forskning om hur ansvar konstrueras i svenska policy- och rättsliga dokument rörande digital kontroll. Särskilt begränsad är kunskapen om hur framställningar av den utsatta individen och förövaren producerar specifika förståelser av problemet, samt legitimerar former av prevention, skydd och rättsliga interventioner.

Det finns därför ett behov av att kritiskt undersöka hur svenska styrdokument och lagstiftningsprocesser formulerar förståelser av ansvar, risk och skydd i relation till digital kontroll. Detta är betydelsefullt eftersom dessa konstruktioner påverkar vilka former av våld som synliggörs, vilka subjekt som framstår som ansvariga eller skyddsvärda samt vilka åtgärder som uppfattas som möjliga och legitima för att förebygga och motverka sådan utsatthet.

1.2.1 Syfte

Studien syftar till att undersöka hur ansvar konstrueras i relation till digital kontroll genom framställningar av den utsatta individen och förövaren i svenska policy- och rättsliga dokument.

Särskilt fokus riktas mot hur ansvar, risk, skydd och prevention fördelas mellan individ, förövare och stat i beskrivningar av digital kontroll. Studien analyserar därmed inte enbart hur utsatta individer och förövare framställs, utan även hur dessa

konstruktioner bidrar till att forma problemförståelser och legitimera särskilda former av styrning, intervention och rättsliga åtgärder. Med utgångspunkt i kritisk diskursanalys samt feministisk kriminologi och feministisk rättsteori undersöks även vilka subjektspositioner, handlingsutrymmen och åtgärder som framstår som möjliga och legitima i relation till digital kontroll.

1.2.2 Frågeställning

Hur konstrueras den utsatta individens och förövarens ansvar i relation till digital kontroll i svenska policy- och rättsliga dokument?

1.2.3 Avgränsningar

Studien avgränsas till att undersöka digital kontroll riktad mot unga kvinnor och flickor, definierade som individer upp till gymnasieåldern. Avgränsningen motiveras av att denna grupp identifieras som särskilt utsatt i både tidigare forskning och myndighetsrapporter (Jämställdhetsmyndigheten 2026, s. 13 & 32; Hellevik & Øverlien 2016, s. 705; Melvin & Dasgupta 2025, s. 2). Samtidigt inkluderas även dokument som behandlar vuxna kvinnor i nära relationer eftersom gymnasieåldern även omfattar juridiskt myndiga kvinnor.

Vidare avgränsas studien till digital kontroll som en specifik form av teknologifaciliterat våld vilket avser den typ av våld som helt eller delvis utövas med informations- och kommunikationsteknik som verktyg, exempelvis genom appar, sociala medier eller uppkopplade system (Jämställdhetsmyndigheten 2026). Därmed kommer andra former av digitalt våld, såsom generellt näthat, nätmobbning eller ekonomisk cyberbrottslighet, inte inkluderas då studien istället fokuserar på kontroll, övervakning och maktutövning i nära relationer. Fokus ligger därmed på hur digital teknik används för att begränsa, övervaka eller kontrollera den utsatta individens handlingsutrymme. Studien gör därmed inte anspråk på att representera alla former av digital kontroll eller alla erfarenheter av teknologifaciliterat våld.

Avslutningsvis avgränsas studien även till svenska policy- och rättsliga dokument, främst regeringens åtgärdsprogram 2024–2026, myndighetsrapporter samt propositioner och utredningar rörande kontaktförbud och psykiskt våld. Rättslig praxis och domstolsavgöranden inkluderas inte eftersom studiens fokus ligger på hur staten genom policy och lagstiftningsprocesser konstruerar förståelser av digital kontroll snarare än hur lagstiftningen tillämpas i enskilda fall.

2. Bakgrund

Denna del inleder med att presentera den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, där det aktuella åtgärdsprogrammet 2024-2026 ingår, samt dess två tidigare program. Därefter redovisas relevant rättsutveckling i relation till digital kontroll för att synliggöra hur policy och lagstiftning utvecklats parallellt.

2.1 Den nationella strategin

Den nationella strategin belyste hur den tekniska utvecklingen hade skapat nya rum för att utöva våld mot kvinnor (Skr. 2016/17:10, s. 72 & 84; SOU 2015:86, s. 270–272).

Dessa digitala rum effektiviserade förövarens möjligheter att kontrollera, förfölja och hota flickor och kvinnor. Bekämpningen av nätkränkningar bestod av att öka kunskaper och att tillsätta utredningar på detta område, där rättsväsendet och lagstiftningen ställdes inför nya utmaningar gällande bland annat hämndporr (ibid). Slutligen redogjordes i strategin för hur nätkränkningar utgjorde hot mot demokratin genom att kvinnliga journalister, politiker och offentliga personer tystades ned genom sexistiska hot (Skr. 2016/17:10, s. 38; SOU 2015:86, s. 140–141).

2.1.1 Åtgärdsprogram 2017-2020

Åtgärdsprogrammet 2017–2020 var strukturerat utifrån de fyra politiska målsättningarna; utökat förebyggande arbete, effektivare brottsbekämpning, kunskap och metodutveckling, samt förbättrad upptäckt, skydd och stöd (Skr. 2016/17:10, s. 126, 132, 139 & 143).

Angående det digitala våldet fick rättsväsendet en uttalad målsättning att stärka sin förmåga att ingripa mot hot och kränkningar på nätet (Skr. 2016/17:10, s. 139).

Åklagarmyndigheten fick i uppdrag att redogöra för vilka åtgärder som vidtogs för att förbättra kvaliteten i utredningar av digitala kränkningar (Skr. 2016/17:10, s. 153). För att stärka det straffrättsliga skyddet utfördes beredningar om den nya straffbestämmelsen olaga integritetsintrång, som syftade till att kriminalisera spridning av integritetskänsliga bilder (Skr. 2016/17:10, s. 142). Utöver denna straffbestämmelse

bedömde regeringen att lagstiftningen generellt behövde kompletteras med ett strategiskt arbete mot näthat. Vidare skulle skolväsendet införa undervisning om sexuellt våld och trakasserier i sex- och samlevnadsämnet, samt:

“arbete för att identifiera och utmana framställningar av kvinnor och män som reproducerar föreställningar om kvinnors underordning, exempelvis inom pornografi.” (Skr. 2016/17:10, s. 126-128).

Avslutningsvis inkluderade detta åtgärdsprogram köp av sexuella tjänster och människohandel via internet, där det krävdes utökad internetspaning och metodutveckling för att identifiera denna utsatthet i digitala miljöer (Skr. 2016/17:10, s. 137 & 140–141).

2.1.2 Åtgärdsprogram 2021-2023

Det andra åtgärdsprogrammet utgick från samma föregående fyra målområden och fokuserade på en långsiktig och hållbar struktur för arbetet mot mäns våld mot kvinnor (Arbetsmarknadsdepartementet 2021, s. 3). Programmet fastslog att kvinnor utsattes för kränkningar på internet i betydligt högre grad än män och att utsattheten ofta bestod av sexuella och sexistiska kränkningar (ibid, s. 17). Det framhölls även hur förövare använde sociala medier, dejtingsajter och andra digitala plattformar för sexuellt utnyttjande och människohandel (ibid).

Barn med funktionsnedsättning identifierades samtidigt som en särskild riskgrupp då de kunde ha svårare att kritiskt analysera information i digitala miljöer (Arbetsmarknadsdepartementet 2021, s. 18). För att motverka det digitala våldet fick Totalförsvarets forskningsinstitut i uppdrag att kartlägga hur kvinnor framställdes i digitala miljöer och analysera omfattningen av hat och hot mot dem. Slutligen skulle Brottsövermyndigheten genomföra en nationell satsning mot näthat med fokus på könsrelaterat hat och sexism (ibid, s. 38 & 71).

Programmet betonade även skolans roll genom att den nya läroplanen för hösten 2022 skulle stärka elevers kritiska förhållningssätt till hur sexualitet och relationer framställdes i digitala medier och pornografi (ibid, s. 35–36). Samtidigt fortsatte regeringen arbetet med att utreda lagstiftning kring digitalt våld, särskilt sexuella

kränkningar online och modernisering av bestämmelser om barnpornografibrott (ibid, s. 64–65).

2.1.3 Åtgärdsprogram 2024-2026

Det sista och pågående åtgärdsprogrammet 2024–2026 betonade särskilt behovet av att stärka kunskapen om mäns digitala våld mot kvinnor (Arbetsmarknadsdepartementet 2024, s. 27). I programmet uppmärksammades hur digital teknik kunde användas för kontroll, övervakning och våldsutövning i nära relationer, samtidigt som behovet av förebyggande och stödjande insatser lyftes fram (ibid, s. 27–28). Särskild uppmärksamhet riktades även mot unga kvinnors och flickors digitala livsvillkor samt vikten av ökad kunskap inom skola och andra samhällsinstitutioner (ibid, s. 28–29). Programmet knöt därmed samman frågor om digitalisering, mäns våld mot kvinnor och statens ansvar för skydd, kunskapsspridning och rättsliga åtgärder.

2.2 Rättsutveckling

Det svenska rättsläget har under det senaste decenniet gradvis anpassats för att inkludera den digitala miljöns påverkan på individens trygghet och integritet. Det rättsliga skyddet mot handlingar som utgjorde digital kontroll i Sverige återfanns huvudsakligen i brottsbalken (1962:700). Därutöver finns även kompletterande rättsliga skyddsåtgärder för att förebygga fortsatt utsatthet, exempelvis lag (1988:688) om kontaktförbud. Någon särskild lagstiftning som specifikt reglerar digital kontroll som fenomen avsaknas, istället bestod rättsläget av ett flertal olika straffbestämmelser som kunde bli tillämpliga beroende på handlingens karaktär.

2.2.1 Brottsbalken

Från 1960-talet var svensk strafflagstiftning inte dimensionerad för nätbaserat våld. På 2000-talet började dock en successiv utveckling ske. Brottet olaga förföljelse (4 kap. 4 b § BrB) kriminaliserades den 1 oktober 2011 (Prop. 2010/11:45, s. 1 & 65; SOU 2008:81, s. 90). Reformen erkände att förföljelse numera i hög grad skedde via digitala kanaler oberoende av geografiskt avstånd (Prop. 2010/11:45, s. 31 & 36). Brottet konstruerades

som ett sammansatt brott av en serie gärningar i en specifik brottskatalog, däribland ofredande och överträdelse av kontaktförbud, vilket möjliggjorde en helhetsbedömning av gärningsmannens agerande (Prop. 2010/11:45, s. 65 & 71–73). Reformen byggde dock fortsatt på att de enskilda gärningarna var straffbara i sig (Ds 2022:18, s. 121 & 272).

Nästa betydande steg togs den 1 januari 2018 genom reformen Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten. Här kodifierades principen om teknikneutralitet, där lagstiftningen skulle vara lika verksam oavsett om en gärning begicks fysiskt eller digitalt (Prop. 2016/17:222, s. 108). Mot denna bakgrund infördes brottet olaga integritetsintrång (4 kap. 6 c § BrB). Med hänsyn till digitaliseringens risker syftade lagstiftningen till att motverka spridning av integritetskänsligt material såsom nakenbilder, så kallad hämndporr, uppgifter om någons hälsotillstånd eller bilder på någon i en mycket utsatt situation, om spridningen var ägnad att medföra allvarlig skada för den utsatta (Prop. 2016/17:222, s. 107). Bestämmelsen kunde även utgöra en del av de gärningar som tillsammans bildade olaga förföljelse (Prop. 2016/17:222, s. 48 & 108; SOU 2016:7, s. 308). Straffansvaret avgränsades samtidigt till fall som var ägnade att medföra allvarlig skada för den utsatta (Prop. 2016/17:222, s. 30 & 38–39).

Samtidigt moderniserades bestämmelsen om ofredande (4 kap. 7 § BrB) genom att kravet på att offret måste uppfatta kränkningen i direkt anslutning till handlingen togs bort, med motiveringen att digitala trakasserier ofta uppfattades i efterhand men medförde en lika påtaglig fridskränkning (Prop. 2016/17:222, s. 58 & 109–110). I propositionen betonades dock att straffansvaret fortsatt skulle avgränsas till handlingar som var ägnade att kränka den utsattas frid på ett kännbart sätt, medan mindre allvarliga störningar och handlingar som den enskilde rimligen borde tåla lämnades utanför det straffbara området (Prop. 2016/17:222, s. 59–61).

Denna utvecklingslinje aktualiserades ytterligare genom införandet av det nya brottet psykiskt våld (4 kap. 7 b § BrB), som föreslogs träda i kraft den 1 juli 2026. Brottet omfattade upprepade kränkningar och varaktig otillbörlig övervakning som var ägnad att allvarligt skada en persons självkänsla (Prop. 2025/26:138, s. 1–2). I propositionen och den bakomliggande utredningen inkluderades digital kontroll och övervakning som

delar av det straffbara området (Prop. 2025/26:138, s. 38–40; Ds 2022:18, s. 66). Regleringen avgränsades samtidigt till tillräckligt kvalificerade och tydligt definierade beteenden i enlighet med straffrättsliga krav på förutsebarhet och precision (Prop. 2025/26:138, s. 35–36 & 49).

2.2.2 Lag om kontaktförbud och skyddsåtgärder

Parallellt med den straffrättsliga utvecklingen hade skyddsåtgärder utvecklats för att förebygga våld och trakasserier innan de nådde en straffbar nivå. Den ursprungliga lagen om besöksförbud från 1988 ersattes den 1 oktober 2011 av lagen om kontaktförbud (Prop. 2010/11:45, s. 36). Namnbytet syftade till att tydliggöra att förbudet omfattade olika former av kontakt, däribland telefonsamtal, sms och kontakter via internet (Prop. 2010/11:45, s. 36). Vid samma tidpunkt infördes även elektronisk övervakning med GPS-teknik vid särskilt utvidgade kontaktförbud (Prop. 2010/11:45, s. 49). I den dåvarande rättsutvecklingen enligt propositionen *Kontaktförbud – ett utökat skydd för utsatta personer* (2024/25:123) infördes otillbörlig övervakning, såsom digital spårning via gps eller spionappar, som en ny självständig grund för kontaktförbud (Prop. 2024/25:123, s. 27–29).

Bakgrunden i sin helhet visade hur den nationella strategin, dess åtgärdsprogram och den straffrättsliga utvecklingen hade vuxit fram parallellt under de senaste åren. Medan policytexterna stegvis hade konkretiserat digitalt våld som ett samhällsproblem som krävde kunskap, förebyggande insatser och skydd, hade lagstiftningen samtidigt anpassats genom nya och ändrade straffbestämmelser samt förstärkta skyddsåtgärder. Utvecklingen visade därmed en successiv förstärkning och breddning av både det politiska och rättsliga ramverket kring digital kontroll. Samtidigt kvarstod rättsliga och institutionella avgränsningar kring vilka former av digital kontroll som omfattades av regleringen.

3. Tidigare forskning

Denna studie presenterar den tidigare forskningen baserat på en ambition till en systematisk litteraturöversikt genom de metodologiska verken Hart (2025) samt Urinboyev, Wickenberg och Leo (2016). Syftet med den tidigare forskningen är att ge en kontextualisering av digital kontroll, som följd av detta framstår de kunskapsluckor inom ämnet som blir fokus för denna studie. Först redogörs tillvägagångssättet med litteratursökningen och därefter presenteras centrala resultat av denna genom en tematisk innehållsanalys. Avsnittet avslutas med den tidigare forskningens begränsningar och forskningsluckor.

3.1 Litteratursökning

Litteratursökningen fokuserade på forskning om hur teknologi och digitala medier används för att utöva kontroll i nära relationer. Särskild uppmärksamhet riktades mot unga kvinnors och flickors utsatthet samt studier genomförda i nordiska eller västerländska kontexter. Sökningarna genomfördes främst via Lunds universitets söktjänst Finn och i mindre utsträckning via EBSCOhost (se *Bilaga 2 & Bilaga 3*). Totalt genomfördes 50 sökningar, vilka genererade cirka 50 artiklar som laddades ned för vidare granskning.

Litteratursökningen genomfördes huvudsakligen med avancerade sökningar och olika förfiningsparametrar. I Finn utfördes 47 avancerade sökningar, exklusive de justeringar som gjordes för att sortera bort irrelevanta resultat. De mest använda parametrarna var peer review, sökning i abstrakt samt begränsning till engelskspråkiga artiklar vid behov. Även filtrering utifrån publiceringsår och vetenskapliga tidskrifter användes.

Booleska operatorer och söktekniker användes för att strukturera och precisera sökningarna. Operatorerna AND, OR och NOT användes för att kombinera respektive exkludera sökord. Trunkering (t.ex. technolog*) tillämpades för att inkludera olika ordformer, och citattecken (" ") användes för att söka efter exakta fraser. Dessa sökmetoder användes för att både bredda och avgränsa sökresultaten, där trunkering

möjliggjorde inkludering av olika böjningsformer av ett ord medan citattecken begränsade sökningarna till exakta formuleringar.

Sökningarna utgick från centrala begrepp relaterade till digitalt våld, kontroll och relationskontext. Exempel på sökord var "technology-facilitated", "digital", "online", "control", "surveillance" samt "intimate partner violence" och "dating violence". Dessa kombinerades i olika söksträngar för att fånga relevanta aspekter av fenomenet.

Urvalet av artiklar genomfördes löpande och systematiskt utifrån förutbestämda inkluderings- och exkluderingskriterier för att säkerställa ett relevant och kvalitativt underlag i relation till studiens syfte (se Bilaga 1). För att skapa en översikt över forskningsfältets karaktär genomfördes därefter en deskriptiv analys av de utvalda artiklarna utifrån kategorierna publikation, publiceringsår, land, publikationstyp, citeringar, metodologi och teoretiskt ramverk (se Bilaga 4; Hart 2025, s. 225; Urinboyev, Wickenberg & Leo 2016, s. 599; Bryman 2018, s. 146). Den deskriptiva analysen bidrog även till att identifiera två övergripande teman: 1) *digital teknik som ett verktyg för makt* och 2) *kontroll samt digital kontrollens koppling till strukturell ojämlikhet och könsnormer*. Slutligen analyserades artiklarna mer ingående genom en tematisk innehållsanalys, vilket presenteras nedan.

3.2 Tematisk innehållsanalys

Denna del utgör slutprodukten av att tematisera den nordiska och internationella forskningen på ett systematiskt vis. Metodologin för den tematiska innehållsanalysen utgör en kombination av Brymans (2018, s. 707-709) samt Boréus och Bergströms (2018, s. 55-59 & 85) rekommenderade tillvägagångssätt (se Bilaga 5, Bilaga 6 & Bilaga 7). De slutgiltiga teman som identifierats är: 1) *Digitala maktmekanismer och kontrollens ständiga närvaro*, 2) *3.3.2 Könade maktstrukturer, normaliseringsprocesser och riskgrupper*, 3) *Handlingsförmåga, motstånd och teknikens dubbla natur* samt 4) *Institutionella svar och teknikens begränsningar som lösning*.

3.2.1 Digitala maktmekanismer och kontrollens ständiga närvaro

Teknologifaciliterat våld har i grunden förändrat dynamiken i nära relationer genom att möjliggöra en form av *allestädes närvarande kontroll*, vilket inom forskningen ofta kopplas till begreppet *teknologifaciliterad tvingande kontroll* (Dragiewicz et al. 2018, s. 609; O'Brien & Maras 2024, s. 179 & 181; Rogers et al. 2023, s. 2219). Denna utsatthet synliggör hur digitala plattformar ger förövare tillgång till egenskaper såsom ständig tillgänglighet, lagringsbarhet och anonymitet. Detta gör att våldet inte längre är begränsat till fysiska platser utan genomsyrar hela vardagen, är ständigt närvarande och därmed underlättar tekniken systematiska former av maktutövning (Dragiewicz et al. 2018, s. 610; Hertlein 2021, s. 175–177; Rogers et al. 2023, s. 2219).

Den tidigare forskningen visar att digital kontroll innefattar allt från övervakning via GPS-data och övergrepp genom sociala medier och nätverksplattformar till obehörigt intrång på konton och appar (Afrouz & Vassos 2024, s. 2824; Melvin & Dasgupta 2025, s. 4; Dragiewicz et al. 2018, s. 612; O'Brien & Maras 2024, s. 182; Pentaraki & Speake 2024, s. 5; Rogers et al. 2023, s. 2210–2211). Våldet innefattar även användning av spysware och andra spårningsenheter samt kontroll genom internet of things, där uppkopplade hemteknologier används för att exempelvis fjärrstyra belysning eller lås i syfte att skrämma offret.

Bildbaserat sexuellt våld framställs även som en central del av teknologifaciliterad tvingande kontroll, där förövare använder digitala verktyg för att skapa, stjäla, sprida eller hota om att sprida sexualiserat material utan samtycke i syfte att utöva makt, kontroll och förödmjukelse (O'Brien & Maras 2024, s. 189; Rogers et al. 2023, s. 2218). Vidare resulterar bildbaserat våld till psykisk påfrestning för offret även efter att relationen avslutats, då digitala bilder är permanenta och kan dyka upp igen när som helst (Stonard et al. 2017, s. 2103; Boëthius et al. 2023, s. 507; Rogers et al. 2023, s. 2219). Den tekniska utvecklingen introducerar dessutom nya hot i form av generativ AI, där deepfakes och automatiserat bildbaserat våld kan användas som verktyg för utpressning och förnedring (Melvin & Dasgupta 2025, s. 6).

Slutligen visar forskningen att teknikens utveckling inte enbart förändrar våldets uttrycksformer utan även förstärker dess räckvidd och varaktighet. Som drivkraft

bakom denna digitala kontroll kan förövarens vilja att utöva makt förstås i relation till en miljö där teknikens arkiveringsförmåga skapar permanenta register, vilka bidrar till en varaktig mental skada på offret (Stonard et al. 2017, s. 2103; Hertlein 2021, s. 175).

3.2.2 Könade maktstrukturer, normaliseringsprocesser och riskgrupper

Forskningen betonar att digital kontroll är djupt rotad i strukturella ojämlikheter och kulturella föreställningar om kön (Dragiewicz et al. 2018, s. 609–610; Aghtaie et al. 2018, s. 295; Pentaraki & Speake 2024, s. 6; Boëthius et al. 2023, s. 508; Afrouz & Vassos 2024, s. 2814 & 2824; Bäckström et al. 2024, s. 7 & 24; O'Brien & Maras 2024, s. 180). Genom heteronormativa ideal legitimeras mäns kontroll över kvinnor, där pojkar förväntas vara dominerande jägare medan flickor förväntas vara submissiva och fungera som sexual gatekeepers, det vill säga ansvariga för att reglera sexualitet och sexuella gränser (Aghtaie et al. 2018, s. 300; Øverlien et al. 2020, s. 811).

En central del av utsattheten för unga kvinnor och flickor är normaliseringen, där kontrollerande beteenden, som krav på att dela lösenord eller ständiga kontrollerande SMS, tolkas som tecken på kärlek, tillit eller omsorg snarare än som våld (Afrouz & Vassos 2024, s. 2820; Aghtaie et al. 2018, s. 297). Forskningen visar således hur kontrollhandlingar riskerar att osynliggöras genom romantiserade föreställningar om relationer och intimitet. Digital kontroll framträder därmed som en del av vardagliga och normaliserade genuspraktiker snarare än som tydligt avvikande våldshandlingar.

Forskningen identifierar samtidigt specifika riskgrupper för digital kontroll och digital viktimisering. Melvin och Dasgupta (2025, s. 2) poängterar att Generation Z är en riskgrupp för digital kontroll på grund av deras höga digitala närvaro. Hellevik och Øverlien (2016, s. 705) identifierar istället en riskgrupp för digital viktimisering i form av de flickor som tidigare upplevt våld i hemmet eller blivit mobbade. Slutligen identifieras ytterligare en sårbarhet hos minoritetsgrupper, exempelvis asylsökande kvinnor, där en digital klyfta mellan könen kan öka utövarens maktövertag (Pentaraki & Speake 2024, s. 6).

Sammanfattningsvis påverkas utsattheten för digital kontroll av kön, tidigare

våldserfarenheter och sociala positioner. Vissa grupper av kvinnor och flickor framträder därmed som särskilt sårbara i relation till digital kontroll och teknologifaciliterat våld.

3.2.3 Handlingsförmåga, motstånd och teknikens dubbla natur

Boëthius et al. (2023, s. 516) forskning visar hur teknik har en dualistisk funktion som både möjliggör kontroll, samt möjliggör motstånd (ibid). Unga kvinnor är inte enbart passiva offer, utan utövar aktiv agens genom s.k. tekniskt motstånd (Rogers et al. 2023, s. 2220).

Detta motstånd innefattar att proaktivt använda mobilen för att samla digitala bevis, såsom bilder på skador eller spara hotfulla meddelanden, samt söka stöd i grupper online eller strategiskt övervaka förövarens position för att kunna förutsäga fara (Boëthius et al. 2023, s. 513; Rogers et al. 2023, s. 2219 & 2223). Kvinnor kan även vidta mer offensiva åtgärder i form av motattacker, där de öppet anklagar förövare på sociala medier för att på detta vis bryta maktbalansen och motverka den isolering våldet skapar (Boëthius et al. 2023, s. 514).

Trots detta motstånd upplever många att kontrollen är svår att undkomma eftersom meddelanden utgör ett permanent register som förlänger känslan av utsatthet, även efter en separation (Stonard et al. 2017, s. 2103; Boëthius et al. 2023, s. 514). En problematik som forskningen lyfter är att professionella aktörer ofta rådgiver offer att helt avstå från internet, vilket dels gör att offren inte kan göra motstånd med hjälp av tekniken, och dels kan detta leda till social isolering och förlust av viktiga stödnätverk (Rogers et al. 2023, s. 2221; Stonard et al. 2017, s. 2102). Forskningen problematiserar därmed föreställningen om att frånkoppling från digitala miljöer automatiskt innebär ökad säkerhet, eftersom detta samtidigt kan begränsa kvinnors sociala relationer och möjligheter till stöd och motstånd.

3.2.4 Institutionella svar och teknikens begränsningar som lösning

Utöver hur offer använder teknik för att göra motstånd redogör Bäckström Olofsson och Lauri (2024, s. 12) för kritiken mot den utbredda tron på techno-solutionism, det vill säga föreställningen att tekniska innovationer som mobilappar ensamma kan bekämpa mäns digitala kontroll mot kvinnor och flickor.

Vidare understryker Pentaraki och Speake (2024, s. 10–11) problematiken med att yrkesverksamma ofta saknar specialistkunskap om digitalt våld, vilket leder till brister i säkerhetsplanering och riskbedömningar. Brister finns även i rättsväsendet genom ett omfattande implementeringsgap, där digitala bevis ofta ses som triviala eller svårbevisade i jämförelse med bevis för fysiskt våld (O'Brien & Maras 2024, s. 184; Boëthius et al. 2023, s. 514). Forskningen visar således att institutionella aktörer många gånger saknar tillräckliga resurser och kunskaper för att effektivt hantera digital kontroll och teknologifaciliterat våld.

Möjliga åtgärder för att bekämpa digital kontroll inkluderar en förskjutning mot feministisk design av teknik, där designers förutser hur produkter kan tillämpas som verktyg av förövare, samt omfattande skolbaserad utbildning om digitalt samtycke och respektfulla relationer (Afrouz & Vassos 2024, s. 2824; Pentaraki & Speake 2024, s. 4 & 6; Stonard et al. 2017, s. 2109; Aghtaie et al. 2018, s. 306). Det betonas också att insatser måste riktas mot strukturella orsaker snarare än att enbart individualisera ansvaret till kvinnan genom kommersiella appar (Bäckström Olofsson & Lauri 2024, s. 8).

Sammanfattningsvis belyser forskningen att effektiva institutionella svar kräver mer än tekniska lösningar och individuella säkerhetsstrategier. Ett fungerande institutionellt svar kräver därför en tvärdisciplinär ansats där teknisk expertis kombineras med kunskap om maktstrukturer för att skapa säkrare digitala miljöer för unga kvinnor och flickor (Pentaraki & Speake 2024, s. 2 & 11–12; O'Brien & Maras 2024, s. 174).

3.3 Begränsningar och forskningsluckor

Den genomgånga forskningen har bidragit med viktig kunskap om digital kontroll, men forskarna själva identifierar flera återkommande begränsningar inom fältet.

Forskningen präglas av varierande definitioner och metodologiska tillvägagångssätt, vilket försvårar jämförelser mellan studier (Dragiewicz et al. 2018, s. 614; Rogers et al. 2023, s. 2223). Samtidigt domineras kunskapsfältet av studier genomförda i västerländska kontexter och utifrån heteronormativa perspektiv, medan erfarenheter från hbtqi+-personer, etniska minoriteter och kvinnor med funktionsnedsättning i stor utsträckning saknas (Afrouz & Vassos 2024, s. 2824; Aghtaie et al. 2018, s. 296). Flera studier lyfter även behovet av mer empirisk forskning om digital kontrollers natur, konsekvenser och långsiktiga utveckling samt en ökad förståelse för förövarens perspektiv och motiv (Dragiewicz et al. 2018, s. 621; Øverlien et al. 2020, s. 812; Melvin & Dasgupta 2025, s. 12).

Utifrån litteratursökningen bedöms den mest framträdande kunskapsluckan röra hur digital kontroll konstrueras i policy- och rättsliga dokument. Tidigare forskning har främst fokuserat på utsatthetens omfattning, konsekvenser och erfarenheter, medan mindre uppmärksamhet har riktats mot de dokument som formar samhällets förståelse av problemet. Det finns särskilt begränsad kunskap om hur unga kvinnor och flickors utsatthet framställs, hur förövarens roll och ansvar konstrueras samt vilka problemformuleringar och lösningar som ges legitimitet inom svenska policy- och rättsliga ramverk. Mot bakgrund av detta syftar föreliggande studie till att bidra till att fylla denna forskningslucka genom att analysera hur digital kontroll konstrueras i svenska policy- och rättsliga dokument samt hur utsatthet, ansvar och våld ges mening inom dessa texter.

4. Teoretiskt ramverk

Nedan presenteras studiens teoretiska utgångspunkter, feministisk kriminologi och feministisk rättsteori. Perspektiven används för att analysera hur digital kontroll konstrueras i policy- och rättsliga dokument samt hur föreställningar om våld, ansvar, risk och utsatthet formas genom könade maktrelationer och rättsliga kategoriseringar.

4.1 Feministisk kriminologi

Feministisk kriminologi utgår från att genus är en central organiserande princip i samhället och att förståelsen av brottslighet, våld och kontroll kräver en analys av hur kön konstrueras och reproduceras i sociala sammanhang (Renzetti 2018, s. 74).

Perspektivet växte fram som en kritik mot traditionell kriminologi, där kvinnors erfarenheter länge marginaliserades och där brottslighet ofta analyserades utan hänsyn till könade maktrelationer. Feministiska kriminologer argumenterar istället för att våld och kontroll måste förstås i relation till patriarkala strukturer, normer om maskulinitet och femininitet samt samhälleliga maktförhållanden som påverkar både utsatthet och våldsutövning (ibid, s. 74–76).

Ett centralt begrepp inom feministisk kriminologi är *doing gender*, vilket innebär att genus inte förstås som en medfödd eller statisk egenskap utan som något som skapas och återskapas genom sociala handlingar och interaktioner (Renzetti 2018, s. 80). Inom kriminologisk forskning har begreppet använts för att förklara hur brottsliga handlingar kan fungera som sätt att uttrycka eller befästa maskulinitet och femininitet. I denna studie används begreppet för att analysera hur föreställningar om kön, säkerhet och ansvar konstrueras i policy- och rättsliga dokument. Särskilt relevant är hur unga kvinnor och flickor framställs i relation till risk, sårbarhet och behov av skydd samt hur förövaren konstrueras som en kontrollerande aktör.

Studien inspireras även av teknofeministisk kriminologi, som problematiserar föreställningen om teknik som neutral och istället betonar att digitala teknologier utvecklas, används och regleras inom befintliga sociala maktstrukturer (Powell et al. 2018, s. 311–312). Perspektivet synliggör hur digital teknik kan fungera som ett verktyg för övervakning, kontroll och trakasserier samtidigt som lösningar på problemet ofta

formuleras genom individens eget ansvar för säkerhet och självskydd. Därmed riskerar våldets strukturella dimensioner att hamna i bakgrunden. Perspektivet är särskilt relevant för denna studie eftersom det möjliggör en analys av hur digital kontroll framställs som antingen ett tekniskt säkerhetsproblem eller som ett uttryck för könade maktrelationer.

Feministisk kriminologi bidrar också med kritik mot föreställningen att rättsliga åtgärder ensamma kan lösa problemet med mäns våld mot kvinnor. Forskare såsom Meda Chesney-Lind har argumenterat för att formellt könsneutrala lagar inte nödvändigtvis leder till materiell jämställdhet, eftersom strukturella maktförhållanden kan reproduceras även genom till synes neutrala regler och institutioner (Renzetti 2018, s. 77–78). Detta perspektiv är relevant för studien eftersom det riktar uppmärksamheten mot hur digital kontroll förstås och regleras inom policy och lagstiftning.

4.2 Feministisk rättsteori

Feministisk rättsteori är ett kritiskt perspektiv som undersöker relationen mellan rätt, makt och kön. Perspektivet utmanar föreställningen om att rätten är neutral och objektiv genom att belysa hur lagstiftning, rättsliga kategorier och juridiska institutioner formas inom samhällsliga maktstrukturer (Samuels 2013, s. 140 & 144). Feministiska rättsteoretiker menar att rätten historiskt har utvecklats utifrån normer och erfarenheter som inte alltid speglar kvinnors livsvillkor, vilket kan bidra till att vissa former av utsatthet osynliggörs eller ges begränsat erkännande.

Samtidigt betonar feministisk rättsteori att rätten inte enbart fungerar som ett verktyg för reproduktion av ojämlikhet. Genom rättsliga reformer har tidigare osynliggjorda former av våld och diskriminering kunnat erkännas och kriminaliseras, vilket har stärkt kvinnors rättsliga skydd (Samuels 2013, s. 138 & 144). Perspektivet rymmer därmed en dubbel förståelse av rätten som både en potentiell källa till ojämlikhet och ett viktigt verktyg för social förändring.

En central teoretisk utgångspunkt är Catharine MacKinnons ojämlikhetsansats. MacKinnon kritiserar den traditionella motsättningen mellan att behandla kvinnor lika män och att behandla kvinnor som annorlunda än män (Samuels 2013, s. 132). Istället riktar hon fokus mot frågan om hur rättsliga normer och praktiker bidrar till att upprätthålla eller utmana könad underordning. Perspektivet möjliggör därmed en analys av hur könsneutrala juridiska kategorier kan få olika konsekvenser beroende på de maktförhållanden som omger dem.

Feministisk rättsteori problematiserar även uppdelningen mellan privat och offentlig sfär. Historiskt har våld i nära relationer ofta betraktats som en privat angelägenhet snarare än ett samhälleligt och politiskt problem, vilket bidragit till att våld mot kvinnor hamnat utanför rättens och statens interventioner (Samuels 2013, s. 138 & 141). Perspektivet är relevant för denna studie eftersom digital kontroll utmanar gränserna mellan privat och offentlig sfär genom att kontroll och övervakning kan fortsätta oberoende av fysisk närvaro och geografiska gränser.

4.3 Teoriernas tillämpning

Feministisk forskning utgör ett centralt kritiskt bidrag till rättssociologin genom att utmana rättens anspråk på objektivitet och belysa hur juridiska institutioner är inbäddade i ojämlika maktrelationer (Renzetti 2018, s. 75; Banakar 2009, s. 58, 69 & 72). Feministisk kriminologi och feministisk rättsteori används som analytiska verktyg för att undersöka hur digital kontroll konstrueras i regeringens åtgärdsprogram och relevanta rättsliga dokument. Perspektiven möjliggör en analys av hur utsatta och förövare positioneras, hur ansvar fördelas samt hur våld förstås i relation till könade maktstrukturer och rättsliga kategoriseringar.

Genom feministisk kriminologi analyseras hur föreställningar om femininitet, maskulinitet, risk och säkerhet reproduceras i materialet. Feministisk rättsteori används för att undersöka hur rättsliga reformer, juridiska kategorier och policyåtgärder formar förståelser av våld, ansvar och skydd. Tillsammans bidrar teorierna till att synliggöra hur policy och lagstiftning inte enbart reglerar digital

kontroll utan också producerar särskilda förståelser av könad utsatthet, risk och social ordning.

5. Metod och material

I detta kapitel redogörs för studiens metodologiska utgångspunkter, material och analytiska tillvägagångssätt. Inledningsvis presenteras studiens metodval samt dokument som datakälla och det urval som ligger till grund för analysen. Därefter redogörs för den socialkonstruktionistiska kunskapssyn som studiens diskursanalytiska ansats vilar på, följt av diskursanalys och kritisk diskursanalys. Därefter presenteras Norman Faircloughs tredimensionella modell. Vidare redogörs studiens genomförande, följt av forskningsetiska överväganden samt en diskussion kring metodens reliabilitet, validitet och begränsningar.

5.1 Metodval

I enlighet med Lindstedt (2019, s. 96) utgår metodvalet från vilken metod som bäst kan uppfylla studiens syfte. Att studien har en kvalitativ utgångspunkt motiveras av dess tolkningsinriktade karaktär, där målet är att förstå hur myndighetstexter skapar mening kring digital kontroll. Då empirin består av officiella myndighetsdokument och rättsliga förarbeten utgör dokumentanalys en lämplig insamlingsmetod (Bryman 2018, s. 656 & 664; Lindstedt 2019, s. 102).

För analysen av det insamlade materialet tillämpas diskursanalys, vilken enligt Bryman (2018, s. 677) är särskilt användbar vid analys av dokument och språkbruk. Vidare används mer specifikt kritisk diskursanalys med utgångspunkt i Norman Faircloughs tredimensionella modell. Nedan redogörs närmare för studiens empiriska material samt den diskursanalytiska ansats som ligger till grund för analysen.

5.1.1 Dokument som datakälla och urval

Det empiriska materialet består av regeringens åtgärdsprogram 2024–2026 med tillhörande myndighetsdokument från Skolverket, Jämställdhetsmyndigheten och Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), samt förarbeten om psykiskt våld och kontaktförbud. Urvalet är strategiskt och målinriktat eftersom dokumenten bedöms vara centrala för att belysa statliga problemförståelser av digital kontroll i mäns våld

mot kvinnor (Bryman 2018, s. 496). Dokumenten har valts utifrån studiens syfte att undersöka hur ansvar konstrueras i relation till digital kontroll och vilka styrningsformer som därigenom möjliggörs.

Åtgärdsprogrammet utgör ett övergripande styrdokument och kompletteras av myndighetsdokument som representerar olika institutionella perspektiv. Skolverket belyser området ur ett utbildnings- och preventionsperspektiv, NCK ur ett vålds- och stödperspektiv samt Jämställdhetsmyndigheten ur ett nationellt styrnings- och samordningsperspektiv. Materialet möjliggör därmed en analys av hur problemet definieras, vilka aktörer som tillskrivs ansvar och vilka åtgärder som framställs som legitima.

Förarbetena om kontaktförbud och psykiskt våld inkluderas eftersom de utgör aktuella rättsliga reformområden där digital kontroll uttryckligen behandlas. Materialet har inte valts för att ge en heltäckande bild av området, utan för att synliggöra hur ansvar, risk, skydd och prevention formuleras i relation till digital kontroll inom såväl preventiva som straffrättsliga sammanhang. Därutöver riktas fokus mot de mest samtida dokumenten eftersom de, vilket framgår av bakgrundskapitlet, ingår i en pågående växelverkan mellan statliga problemförståelser och rättsliga reformer. Tillsammans möjliggör materialet en analys av hur digital kontroll konstrueras inom olika institutionella och rättsliga sammanhang.

Materialet identifierades genom sökningar på regeringens, riksdagens och berörda myndigheters hemsidor. Arbetet utgick från regeringens åtgärdsprogram 2024–2026, där hänvisningar till relevanta myndighetsunderlag och lagstiftningsprocesser följdes vidare. Materialinsamlingen präglades även av kedjesökningar där dokumentens hänvisningar till andra statliga utredningar, propositioner och internationella ramverk användes för att identifiera relevanta dokument (Hart 2025, s. 9). Det slutliga urvalet inkluderade nio dokument bestående av regeringens åtgärdsprogram 2024–2026, två underlagsrapporter från Skolverket, en rapport från Jämställdhetsmyndigheten, en rapport från Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), samt propositioner och utredningar rörande kontaktförbud och psykiskt våld: SOU 2024:13, Prop. 2024/25:123, Ds 2022:18 och Prop. 2025/26:138.

För att säkerställa materialets vetenskapliga kvalitet tillämpas Brymans (2018, s. 657) kvalitetskriterier för dokumentanalys: autenticitet, trovärdighet, representativitet och meningsfullhet. Eftersom denna studies empiri enbart utgörs av officiella dokument är autenticitet och trovärdighet redan ett antagande (ibid). Dessutom betraktas materialet, i enlighet med Svensson (2019, s. 104), som "naturligt förekommande" data. Detta stärker materialets tillförlitlighet då dokumenten har producerats oberoende av studiens inblandning och därmed inte har påverkats av forskarens närvaro (ibid, s. 104 & 108). Vidare bedöms dokumenten vara representativa då de utgör centrala dokument inom den samtida statliga regleringen rörande digital kontroll under perioden 2022–2026. Meningsfullheten bedöms vidare som hög eftersom materialet är tydligt, omfattande och analytiskt användbart för studiens kritiska diskursanalys (Bryman 2018, s. 657).

5.1.2 Diskursanalys som en metodologisk utgångspunkt

Diskursanalys vilar på en socialkonstruktionistisk grund, med en kritisk inställning till idén om att kunskap är objektivt given (Jørgensen & Phillips 2000, s. 11; Gunnarsson et al. 2018, s. 111-112). Inom detta perspektiv betraktas kunskap om den sociala verkligheten som socialt konstruerad, där språket bidrar till att forma hur verkligheten representeras och förstås (Jørgensen & Phillips 2000, s. 15-18). Dessa representationer kan därigenom framstå som självklara och etableras som objektiva sociala fakta (Gunnarsson et al. 2018, s. 111-112; Jørgensen & Phillips 2000, s. 15). Vidare antas inom det socialkonstruktionistiska angreppssättet att kunskap och social handling hänger samman, eftersom det som framställs som sant eller rimligt också påverkar vilka handlingar som uppfattas som möjliga i en given kontext (Svensson 2019, s. 39-40; Jørgensen & Phillips 2000, s. 12).

För föreliggande studie medför detta att framställningar av digital kontroll i regeringens nationella strategi och relevanta lagstiftningsprocesser bidrar till att forma problemförståelser och föreställningar om möjliga åtgärder. Detta sker genom diskurser, vilka i detta sammanhang definieras som *ett bestämt sätt att tala om och förstå världen* eller ett specifikt socialt fenomen (Jørgensen & Phillips 2000, s. 7). Diskurser fungerar således som referensramar som stakar ut gränserna för vad som

framstår som möjligt att tänka och/eller göra vid en viss tidpunkt, men de fungerar även som meningsgivare som kan öppna upp för nya handlingsvägar och sociala förändringar (Andersson 2004, s. 32; Börjesson & Palmblad 2007, s. 12; Svensson 2019, s. 167).

Mot denna bakgrund framstår valet av diskursanalys som en strategisk metod för att systematiskt undersöka hur språkbruk aktivt bidrar till att forma och utmana vår förståelse av den sociala verkligheten (Bergström & Ekström 2018, s. 255; Svensson 2019, s. 21 & 24-25). Inom genusrättsvetenskapen visar sig diskursanalysen särskilt fruktbar för att blottlägga rättens bekönde karaktär och ifrågasätta de föreställningar som ofta tas för givna i rättsliga texter (Gunnarsson et al. 2018, s. 105; Burman 2011, s. 398). För att tillföra analysen en mer uttalad maktkritisk dimension tillämpas därför kritisk diskursanalys.

5.1.3 Kritisk diskursanalys

Kritisk diskursanalys (CDA) betonar språkets roll som en maktresurs kopplad till ideologi och sociokulturell förändring (Jørgensen & Phillips 2000, s. 69; Boréus & Seiler Brylla 2018, s. 307). Utifrån denna förståelse utgår studiens kritiska anslag från att diskurser fungerar som betydelsebärande praktiker, så kallade semiotiska praktiker, vilka formar vad som framstår som legitimt, möjligt och problematiskt inom rättsliga och politiska sammanhang (Jørgensen & Phillips 2000, s. 171-172). Med inspiration från Burman (2011, s. 392–393) förstås regeringens åtgärdsprogram och lagstiftningsprocesser som arenor där olika problemförståelser av digital kontroll konkurrerar om tolkningsföreträde. Analysen riktas därför mot hur förståelse av ansvarsfördelning produceras och omförhandlas genom språkliga och diskursiva praktiker, samt hur dessa konstruktioner bidrar till att legitimera utvalda styrningsformer och interventioner framför andra. CDA är därmed en strategisk metod för att fånga hur staten genom språkliga val etablerar auktoritativa bilder av verkligheten.

För att operationalisera analysen tillämpas Norman Faircloughs tredimensionella modell, vilken tillåter en undersökning av fenomenet på tre nivåer som omfattar *text*, *diskursiv praktik* och *social praktik* (Jørgensen & Phillips 2000, s. 74).

Den första dimensionen, *textnivån*, fokuserar på de formella dragen i dokumenten. Detta innefattar exempelvis vokabulär, grammatik samt meningsbyggnad. På denna nivå analyseras hur språkliga val konstruerar förståelser av digital kontroll samt hur utsatta och förövare positioneras och tillskrivs ansvar i texterna (ibid, s. 75 & 87; Bergström & Ekström 2018, s. 264). För att dekonstruera texternas språkliga uppbyggnad tillämpas verktyg från den kritiskt lingvistiska traditionen (Boréus & Seiler Brylla 2018, s. 313). Ett centralt begrepp är *transitivitet*, vilket avser hur handlingar och processer kopplas till olika deltagare i texten, exempelvis subjekt och objekt (ibid, s. 328 & 345).

Transitivitetsanalysen används för att undersöka om handlingar knyts till tydliga aktörer eller om ansvar och agens tonas ned i språkbruket. Detta är nära kopplat till *nominalisering* och *passivering*. Nominalisering innebär att processer omvandlas till substantiv, vilket kan bidra till att aktörer och ansvar hamnar i bakgrunden (ibid, s. 335). Passivering fungerar på liknande sätt genom att den handlande parten utelämnas eller försvagas i meningsbyggnaden (ibid, s. 336). Som en del i den maktkritiska analysen användes även det teoretiska ramverket som en lins för att identifiera *tystnader* och samspelet mellan framträdande och exkluderade diskurser, i enlighet med Slemons (2025, s. 1 & 3) metodologiska reflektioner kring vad som utelämnas i texten. Vidare tillämpas begreppet *modalitet*, vilket rör graden av säkerhet eller instämmande i ett påstående. Modalitetsanalys används för att undersöka hur säkerhet, auktoritet och sanningsanspråk formuleras i texten (Jørgensen & Phillips 2000, s. 87-88). Analysen omfattar även ordval och kategoriseringar, där fokus riktas mot hur specifika begrepp används för att beskriva och ordna sociala fenomen, samt tillskriva aktörer bestämda egenskaper och positioner (Boréus & Seiler Brylla 2018, s. 320–321). Slutligen används metaforanalys för att undersöka hur återkommande metaforer och bildspråk formar den riktning tolkningar och förståelser tar gällande fenomenet, medan andra hamnar i bakgrunden (ibid, s. 314–315).

Diskursiv praktik omfattar dels produktion, vilket avser de institutionella och sociala villkor under vilka texter skapas, och dels konsumtion, som handlar om hur texter

tolkas och används av olika aktörer (Jørgensen & Phillips 2000, s. 75). Dessa processer är nära kopplade till social reproduktion och förändring, då diskursiva praktiker bidrar till att upprätthålla eller förändra etablerade förståelser och samhälleliga ordningar (ibid, s. 67). Två begrepp på denna nivå är *intertextualitet* och *interdiskursivitet*.

Intertextualitet avser hur texter bygger på, citerar eller relaterar till andra texter genom intertextuellkedja. Med *intertextuellkedja* avses hur texter relaterar till, bygger vidare på och införlivar element från tidigare texter, där olika dokument länkas samman genom återkommande begrepp och formuleringar (ibid, s. 77-78). Interdiskursivitet beskriver hur olika diskurser kombineras inom och mellan texter samt mellan olika *diskursordningar*, det vill säga bredare sociala sammanhang där särskilda sätt att tala om ett fenomen dominerar för. Enligt Fairclough kan graden av interdiskursivitet fungera som en indikator på förändring, då nya sätt att kombinera diskurser kan signalera att problemförståelser håller på att omformuleras (ibid, s. 77).

I denna studie används begreppen för att undersöka hur problemförståelser och ansvarskonstruktioner kring digital kontroll relateras och omformas mellan policy- och rättsliga dokument.

Vid den sista analysnivån, *social praxis*, placeras den diskursiva praktiken i ett bredare sociokulturellt sammanhang för att undersöka dess relation till samhälleliga ordningar, ideologier och könade maktrelationer (Jørgensen & Phillips 2000, s. 75; Svensson 2019, s. 56). Exempelvis kan konstruktioner av digital kontroll som en fråga om individers riskhantering relateras till bredare samhälleliga föreställningar om ansvar, prevention och kön. På denna nivå kompletteras därför diskursanalysen med studiens teoretiska perspektiv för att möjliggöra en förståelse för hur diskurser kan bidra till att reproducera eller utmana etablerade samhälleliga föreställningar och maktförhållanden (Jørgensen & Phillips 2000, s. 90).

5.2 Genomförande

Analysen struktureras utifrån Faircloughs tredimensionella modell. Själva arbetsprocessen följer en systematisk arbetsgång inspirerad av Svenssons fem steg för diskursanalys (Svensson 2019, s. 132). Det är viktigt att poängtera att analysprocessen inte har varit strikt linjär utan har präglats av en ständig växelverkan mellan de olika

stegen (ibid). Vi har arbetat simultant snarare än sekventiellt, då det i praktiken är svårt att iordningställa ett material utan att samtidigt påbörja tolkningen (ibid, s. 132 & 149). Studiens genomförande präglas därför av en *abduktiv ansats* vilket medför en växelverkan mellan teori och empiri (Alvehus 2019, s. 113). Detta möjliggör den disciplinerade kreativitet som krävs i diskursanalys, där den systematiska arbetsgången utgör ramen, medan det abduktiva pendlandet mellan teori och empiri driver det kreativa tolkningsarbetet framåt för att synliggöra det som inte är omedelbart uppenbart vid en ytlig genomläsning (Svensson 2019, s. 128 & 133).

För att systematisera materialet organiserades dokumenten utifrån en kombination av institutionella logiker och kronologisk ordning (Svensson 2019, s. 135–137). Strukturen utgick från dokumentens funktionella och diskursiva sammanhang för att möjliggöra en analys av hur olika statliga aktörer producerar skilda förståelser av digital kontroll, ansvar och prevention. Skolverkets rapporter analyserades tillsammans eftersom de präglades av en pedagogisk förståelse där fokus riktades mot ungas riskmedvetenhet, självreglering och digitala kompetens. Åtgärdsprogrammet, Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) och Jämställdhetsmyndighetens rapporter analyserades gemensamt då de delade en genuspolitisk och preventiv problemförståelse av teknologifaciliterat våld.

Inom de rättsliga kategorierna organiserades materialet samtidigt kronologiskt längs en tidslinje för att synliggöra hur problemförståelser och ansvarskonstruktioner utvecklades och stabiliserades från utredningar till färdiga propositioner. SOU 2024:13 analyserades tillsammans med Prop. 2024/25:123 för att undersöka hur digital kontroll konstruerades som en preventiv risk- och skyddsfråga inom kontaktförbudslagstiftningen. På motsvarande sätt analyserades Ds 2022:18 tillsammans med Prop. 2025/26:138 för att undersöka hur psykiskt våld och digital kontroll översattes till straffrättsligt reglerbara kategorier. Organiseringen möjliggjorde därmed en analys av hur olika institutionella logiker producerade varierande förståelser av ansvar, förövare, utsatthet, risk och skydd i relation till digital kontroll. En översikt över materialets organisering presenteras i *Bilaga 8*.

Efter den inledande organiseringen genomfördes en skumläsning av materialet för att bekanta oss med dokumenten och kalibrera den analytiska blicken, vilket enligt

Svensson (2019, s. 133) fungerar som ett sätt att "umgås" med materialet och påbörja tolkningsprocessen. I denna fas genomfördes en enklare innehållsinriktad organisering där återkommande problemformuleringar, centrala aktörer och preliminära mönster identifierades för att precisera studiens diskursobjekt och avgränsa vad som skulle analyseras vidare (Boréus & Seiler Brylla 2018, s. 313). Fokus riktades främst mot framställningar av den utsatta individen och förövaren i relation till digital kontroll. Därefter genomfördes en första öppen kodning där textutdrag markerades utifrån exempelvis våldshandlingar, ansvarsfördelning, identifierade aktörer samt föreslagna lösningar i form av lagstiftning, skyddsåtgärder eller utbildningsinsatser (Bryman 2018, s. 648). Kodningen syftade till att identifiera mindre konstruktioner och preliminära mönster som senare utvecklades till bredare diskursiva mönster och övergripande analytiska teman (Svensson 2019, s. 142).

Kodningsarbetet genomfördes huvudsakligen gemensamt men med en inledande arbetsfördelning där en student fokuserade på framställningar av förövaren och en annan på framställningar av den utsatta individen. Arbetsfördelningen användes för att strukturera den första kodningen, men eftersom framställningarna analyserades i relation till digital kontroll och ofta definierades i förhållande till varandra granskades materialet därefter gemensamt. Detta möjliggjorde en samlad analys av hur ansvar, risk och skydd konstruerades mellan olika aktörer och minskade risken för att relationerna mellan dem gick förlorade i analysen.

De preliminära mönster som framträdde under kodningsarbetet låg därefter till grund för analysen på *textnivå*. Med utgångspunkt i frågan "vad sker här?" genomfördes en textnära analys där de analytiska frågorna successivt anpassades till de lingvistiska analysverktyg som användes (Svensson 2019, s. 138–140). Uppmärksamheten riktades mot hur olika aktörer framställdes i materialet. Vi granskade exempelvis om unga kvinnor och flickor positionerades som enbart utsatta eller om de även tillskrevs handlingskraft och möjlighet att agera, vilket synliggjorde vilka subjekspositioner som gjordes tillgängliga i texterna (Bergström & Ekström 2018, s. 264–265; Jørgensen & Phillips 2000, s. 12). Vidare analyserades hur förövare konstruerades genom att undersöka vilka aktörer som kopplades till handlingar relaterade till våld och kontroll samt om ansvar tydliggjordes eller doldes genom språkliga val. Särskild uppmärksamhet riktades mot passiva konstruktioner och nominaliseringar där

handlingar uttrycktes utan att den handlande aktören namngavs (Svensson 2019, s. 126; Boréus & Seiler Brylla 2018, s. 335–336). Granskningen av dessa språkliga val gav underlag för att undersöka hur våld framställdes som agentlösa skeenden eller som handlingar utförda av specifika aktörer (Jørgensen & Phillips 2000, s. 87; Boréus & Seiler Brylla 2018, s. 335). Uppmärksamheten riktades även mot vad som betonades respektive tonades ned i formuleringarna, exempelvis vilka aktörer, maktrelationer och orsaksförklaringar som gavs utrymme eller hamnade i bakgrunden. Vidare analyserades formuleringar som uttryckte framtida risker, sannolikhet och säkerhet, exempelvis genom uttryck såsom "kommer att", "risk för" och "kan", för att undersöka hur framtida hotbilder och preventiva ingripanden legitimerades i materialet. Dessutom analyserades hur tekniken tillskrevs agentiva funktioner i relation till våld och kontroll samt hur återkommande nyckelbegrepp, metaforer och kategoriseringar bidrog till att forma förståelser av digital kontroll och våld. Exempel på denna analytiska process återfinns i *Bilaga 9*.

Analysen på *diskursiva praktikens nivå* riktades inledningsvis mot hur problemförståelser och ansvarskonstruktioner återkom och omformulerades inom respektive institutionell logik, exempelvis inom pedagogiska, juridiska, preventiva och säkerhetsorienterade sammanhang. Särskild uppmärksamhet riktades mot diskursiva förskjutningar, stabiliseringar och förändringar mellan utredningsdokument och färdiga lagförslag med syfte att belysa hur förståelser av ansvar, risk och skydd omformulerades, bibehölls eller operationaliserades i de slutliga propositionerna. Därefter relaterades materialet till varandra för att undersöka vilka förståelser som blev framträdande när de olika institutionella logikerna sammanfördes. På detta sätt kunde studien synliggöra om regeringens strategier uttrycker nya sätt att förstå och hantera digital kontroll eller om etablerade sätt att formulera problemet återkommer i en ny kontext. Utifrån denna analys sorterades materialet efter likheter och skillnader, vilket resulterade i ett antal övergripande analytiska teman som strukturerade den fortsatta analysen (Svensson 2019, s. 142; Boréus & Bergström 2018, s. 289). Exempel på tillvägagångssätt på denna nivå återfinns i *Bilaga 10*, *Bilaga 11* och *Bilaga 12*.

På nivån *social praktik* sattes de identifierade temana och diskursiva mönstren i relation till studiens teoretiska ramverk för att undersöka hur digital kontroll förstås i ett bredare samhällsligt sammanhang. Med stöd i feministisk kriminologi och feministisk

rättsteori analyserades vad konstruktioner av utsatthet, ansvar och förövarskap hade för konsekvenser kring statlig styrning och åtgärder. Fokus riktades även mot hur ansvar fördelades mellan individ, institution och stat samt hur de identifierade mönstren kunde relateras till bredare föreställningar om kön, makt och genusordningar. Här undersöktes även hur digital kontroll successivt konstruerades som ett juridiskt och samhälleligt reglerbart problem.

5.3 Forskningsetisk reflektion

Denna studie utgår från principerna om god forskningssed enligt Vetenskapsrådet (2017) och anpassar dessa till studiens metodologiska utgångspunkt, där dokumentanalys och kritisk diskursanalys tillämpas. Eftersom studien baseras på offentligt tillgängliga dokument och inte involverar direkta forskningspersoner aktualiseras inte etiska krav såsom informerat samtycke eller konfidentialitet i samma utsträckning. Däremot ställs höga krav på noggrannhet, transparens och korrekt återgivning av källmaterialet (Vetenskapsrådet 2017, s. 16 & 25).

Särskilt vid utförandet av kritisk diskursanalys, där tolkning utgör en central del av analysen, föreligger ett ansvar att inte förvränga innehållet eller tillskriva empirin betydelser som saknar stöd i materialet. Metoden har samtidigt kritiserats för att vara subjektiv och präglad av forskarens egna teoretiska utgångspunkter (Svensson 2019, s. 102; Bergström & Boréus 2018, s. 40). För att hantera detta betraktar vi inte oss själva som neutrala observatörer, utan som aktiva analysinstrument som kontinuerligt behöver granskas genom självreflexivitet och öppenhet kring våra analytiska val (Svensson 2019, s. 133; Börjesson & Palmblad 2007, s. 20). Studiens vetenskapliga trovärdighet grundas därför inte i neutralitet, utan i öppenhet kring våra utgångspunkter och hur analysen har genomförts.

5.4 Reliabilitet och validitet

Studiens validitet och reliabilitet behöver förstås i relation till dess kvalitativa och tolkande ansats. Validiteten stärks genom att analysen konsekvent utgår från studiens

teoretiska ramverk och forskningsfrågor, vilket möjliggör en systematisk undersökning av studiens forskningsobjekt i de analyserade dokumenten (Bryman 2018, s. 72–74). Samtidigt är studiens trovärdighet beroende av att tolkningarna är väl förankrade i empirin, vilket hanteras genom noggrann användning av citat samt tydliga kopplingar mellan material och analys.

Reliabiliteten är mer begränsad i traditionell mening då kritisk diskursanalys bygger på tolkning och därför inte nödvändigtvis leder till identiska resultat vid en ny analys. För att stärka studiens tillförlitlighet har därför transparens eftersträfvats i urval, analysförfarande och teoretiska utgångspunkter, vilket möjliggör för läsaren att följa och bedöma analysprocessen (Bergström & Boréus 2018, s. 41-42). Studiens styrka ligger därmed främst i analytisk konsekvens och teoretisk förankring snarare än i reproducerbarhet i strikt kvantitativ bemärkelse (Bryman 2018, s. 72).

5.5 Metodkritik

Det finns flera metodkritiska aspekter att beakta vid användning av dokument som datakälla i kombination med kritisk diskursanalys. En central invändning gäller materialets karaktär. Offentliga dokument, såsom myndighetsrapporter och strategier, är producerade i specifika institutionella och politiska sammanhang och speglar därmed redan filtrerade och normativt präglade framställningar (Bryman 2018, s. 652). Studien analyserar statens problemrepresentationer och förståelser av digital kontroll, inte hur digital kontroll faktiskt erfars eller utövas i praktiken. Studien analyserar därför konstruktioner av fenomenet snarare än fenomenet i sig självt, vilket kan begränsa möjligheten att uttala sig om faktisk praktik eller erfarenhet (Bryman 2018, s. 654; Svensson 2019, s. 154–155). Andra perspektiv, såsom utsatta individers erfarenheter eller professionellas praktiska arbete med frågan, faller därför utanför studiens analys.

Vidare finns begränsningar kopplade till urval och representativitet. Dokumentstudier är beroende av vilka texter som väljs ut, vilket innebär att andra perspektiv, exempelvis från civilsamhälle eller utsatta individer, exkluderas. Detta kan bidra till att statens problemformuleringar ges tolkningsföreträde (Bryman 2018, s. 655; Gunnarsson et al. 2018, s. 109).

En ytterligare aspekt gäller relationen mellan diskurs och praktik. Kritisk diskursanalys fokuserar på språkets betydelse för att forma sociala verkligheter, men har begränsad förmåga att fånga hur policy implementeras eller vilka effekter den får i praktiken (Bryman 2018, s. 654; Svensson 2019, s. 155). Samtidigt aktualiseras frågor om forskarens roll och reflexivitet. Eftersom forskaren fungerar som analysinstrument påverkas tolkningen av forskarens egna teoretiska utgångspunkter och förförståelse, vilket kan göra resultaten svåra att reproducera (Svensson 2019, s. 134; Jørgensen & Phillips 2000, s. 28–29). För att stärka trovärdigheten krävs därför transparens kring tolkningsprocessen och tydliga kopplingar mellan analys och empiri (Bergström & Boréus 2018, s. 41–42).

Slutligen kan studien präglas av tidsbundenhet och föränderliga diskurser. Policydokument är produkter av sin tid och kan snabbt bli inaktuella i relation till teknologisk utveckling och samhällsförändringar. Det finns även en risk att fokus på dominerande diskurser osynliggör alternativa perspektiv och erfarenheter (Slemon 2025, s. 1–3).

Sammanfattningsvis innebär metodvalet styrkor i form av djupgående analys av problemkonstruktioner, men också begränsningar kopplade till urval, tolkning och avstånd till faktisk praktik (Bergström & Boréus 2018, s. 31; Bryman 2018, s. 655).

6. Analys

Denna del presenterar en kritisk diskursanalys av hur policy- och rättsliga dokument konstruerar digital kontroll som ett samhällsproblem genom olika ansvarsdiskurser. Fokus ligger inte enbart på hur utsatta och förövare framställs, utan på hur ansvar fördelas mellan individ, förövare och stat. Analysen undersöker därmed vilka problemförståelser som skapas, vilka lösningar som möjliggörs och vilka maktstrukturer som samtidigt riskerar att osynliggöras.

I enlighet med studiens frågeställning är analysen uppdelad i två delar. Först analyseras konstruktionen av den utsatta individens ansvar och därefter analyseras konstruktionen av förövarens ansvar. Genom denna tematisering synliggörs hur ansvar organiseras diskursivt samt vilka rättsliga och samhälleliga interventioner som därigenom framstår som möjliga och legitima.

6.1 Konstruktionen av den utsatta individens ansvar

Denna del visar hur den utsatta återkommande konstrueras som ansvarig för att förstå, identifiera och hantera digital kontroll genom riskmedvetenhet, självreglering och digital kompetens. Samtidigt produceras flickor och kvinnor som särskilt sårbara och skyddsbehövande subjekt i behov av preventiva och juridiska interventioner. För att synliggöra hur detta ansvar organiseras har analysen tematiserats utifrån 1) *Riskmedvetenhet och självreglering*, 2) *Skyddslogik och sårbarhet* samt 3) *Teknik som individproblem*. Citat återkommer i flera delavsnitt eftersom samma textutdrag uttrycker flera diskursiva logiker och därför analyseras utifrån olika analytiska teman.

6.1.1 Riskmedvetenhet och självreglering

I materialet konstrueras digital kontroll återkommande som ett problem kopplat till individens kunskap, riskmedvetenhet och förmåga att skydda sig själv i digitala miljöer. Genom formuleringar om lösenord, delning av konton, kunskapsluckor och behov av vägledning produceras en förståelse där den utsatta förväntas identifiera risker, reglera sitt beteende och utveckla strategier för att förebygga sitt eget offerskap. Digital

kontroll framstår därmed inte enbart som ett uttryck för makt och våld, utan även som ett kunskaps- och säkerhetsproblem där individens handlande placeras i centrum.

Detta blir särskilt tydligt i Skolverkets beskrivning av ungas delning av inloggningsuppgifter:

”Lärare på en skola berättar i intervjuerna att de har sett att eleverna delar inloggningsuppgifter till exempelvis sina sociala medier med sina partners. Eleverna verkar se det som en självklarhet men lärarna uppmanar dem att inte dela sådant.” (Skolverket 2026a, s. 63).

I citatet är verbet ”delar” centralt eftersom det tillskriver eleverna handlingsansvar i relation till sin egen utsatthet. Fokus riktas mot flickors beteenden och säkerhetspraktiker snarare än mot den kontroll som kan utövas genom dessa handlingar. Formuleringen ”verkar se det som en självklarhet” positionerar samtidigt flickor som omedvetna eller bristande i riskmedvetenhet, medan lärarnas ”uppmaningar” etablerar en pedagogisk maktrelation där vuxenvärlden definierar vad som är säkert och vad som är riskfyllt. Den utsatta konstrueras därmed som någon som behöver utbildas och korrigeras för att undvika digital kontroll.

I citatet framträder en förståelse där digital kontroll kopplas till bristande självreglering och otillräcklig digital kompetens. Ansvar förskjuts från förövarens kontrollhandlingar till individens hantering av lösenord, konton och personlig information. Flickor förväntas därmed kunna förstå riskerna med delning och agera förebyggande genom säkrare beteenden.

Liknande mönster påträffas i departementspromemorian om psykiskt våld där unga beskrivs sakna språk och kunskap för att förstå sina erfarenheter:

”Många unga (personer mellan 15 och 20 år) beskrev att det saknades ett språk för att beskriva det våld som förekommer i ungas relationer. Det fanns också stora kunskapsluckor hos de unga om vad som kan definieras som våld utöver grovt fysiskt våld.” (Ds 2022:18, s. 62).

Begrepp som ”saknades ett språk” och ”kunskapsluckor” producerar en förståelse där problemet lokaliseras till individens bristande förståelseförmåga. Utsattheten konstrueras därmed som beroende av individens förmåga att identifiera, tolka och definiera våld korrekt. Istället för att främst beskrivas som ett strukturellt eller relationellt maktproblem framstår digital kontroll som något som kan upptäckas och förebyggas genom ökad kunskap och medvetenhet (Renzetti 2018, s. 74).

Samtidigt etableras juridiska och institutionella aktörer som bärare av det rätta språket för våld. Flickor positioneras därför som beroende av utbildning och institutionell vägledning för att kunna förstå sina egna erfarenheter. Den pedagogiska diskursen gör därmed den utsatta ansvarig för att känna igen kontrollen, sätta ord på den och agera utifrån denna kunskap.

Även i Jämställdhetsmyndighetens material synliggörs hur ansvaret för säkerhet förläggs till individnivå:

”Fokus framför allt läggs på individuella lösningar kring skydd och motståndsstrategier, snarare än myndigheters och teknikföretagens ansvar. Detta bidrar till en individualisering av sociala risker [...] ansvaret [...] läggs därmed ofta på enskilda individer och på pedagoger.”

(Jämställdhetsmyndigheten 2026, s. 89).

Här synliggörs explicit hur digital kontroll förstås genom individuella lösningar och säkerhetsstrategier. Benämningar som ”motståndsstrategier” och ”individualisering av sociala risker” visar hur ansvaret för att hantera kontroll successivt flyttas från samhälleliga och institutionella nivåer till individen själv (Renzetti 2018, s. 74). Den utsatta förväntas utveckla strategier för att skydda sig genom riskmedvetenhet, digital kompetens och självreglering.

Digital kontroll konstrueras som ett kunskapsproblem, ett riskhanteringsproblem och ett individuellt ansvar. Fokus riktas mot vad den utsatta ska göra för att skydda sig snarare än mot de strukturella maktförhållanden som möjliggör kontrollen. Flickors beteenden, säkerhetsstrategier och digitala kompetens hamnar därmed i centrum för problemformuleringen. Denna individualiserade riskkonstruktion kan analyseras genom feministisk kriminologi och feministisk rättsteori. Flickor framställs som särskilt sårbara och i behov av kunskap, stöd och skydd i digitala miljöer, samtidigt som deras utsatthet kopplas till individuella handlingar och beteenden i den digitala sfären. Detta kan förstås genom begreppet *doing gender*, där genus inte betraktas som en medfödd egenskap utan som något som skapas och återskapas genom sociala praktiker och förväntningar (Renzetti 2018, s. 80–81). I materialet konstrueras flickor som ansvariga för att identifiera risker, skydda personlig information och utveckla säkra digitala beteenden. Därigenom kopplas femininitet till försiktighet, ansvarstagande och självövervakning, medan utsatthet implicit förklaras genom bristande riskmedvetenhet

snarare än genom förövarens kontrollutövning. Analysen visar därmed hur föreställningar om kön reproduceras genom förväntningar på flickors digitala säkerhetsarbete.

Ur ett feministiskt rättsteoretiskt perspektiv blir detta relevant eftersom rättsliga och institutionella problemformuleringar bidrar till att definiera vilka subjekt som framstår som ansvariga, skyddsvärda eller riskfyllda (Samuels 2013, s. 140 & 144). När fokus riktas mot den utsattas kunskap, riskmedvetenhet och säkerhetsstrategier riskerar våldets strukturella dimensioner att hamna i bakgrunden. Digital kontroll framstår då främst som ett problem som kan förebyggas genom individens handlande snarare än som ett uttryck för könade maktrelationer.

6.1.2 Skyddslogik och sårbarhet

I materialet konstrueras unga kvinnor och flickor återkommande som sårbara och skyddsbehövande subjekt i relation till digital kontroll. Genom formuleringar om att flickor "utsätts", att deras "självkänsla" kan skadas och att deras frihet och psykiska integritet hotas, etableras en diskurs där utsatthet förstås genom behovet av skydd, intervention och förebyggande åtgärder. Samtidigt legitimerar denna konstruktion olika former av statlig intervention såsom kontaktförbud, övervakning och juridiska ingripanden.

Detta framträder tydligt i Skolverkets beskrivning av flickors erfarenheter av sexuella närmanden online:

"Flickor i tonåren utsätts i betydligt högre grad än pojkar för olika former av sexuella närmanden från okända personer, och det är nästan enbart flickor i tonåren som har råkat ut för att någon okänd person har försökt pressa dem att göra något sexuellt på nätet mot deras vilja."
(Skolverket 2026a, s. 28).

Verbformerna "utsätts" och "har råkat ut för" positionerar flickor som passiva mottagare av handlingar snarare än som handlande subjekt. Formuleringen "mot deras vilja" förstärker bilden av flickor som skyddsbehövande och utsatta för påträngande risker i den digitala miljön. Samtidigt konstrueras nätet som en farlig plats genom uttryck som "okända personer", vilket producerar en förståelse där flickor framstår som särskilt sårbara i digitala miljöer.

Genom denna risk- och skyddsdiskurs etableras flickor som subjekt vars frihet och trygghet hotas av externa risker. Konstruktionen legitimerar samtidigt behovet av preventiva åtgärder och övervakande skyddsmekanismer för att förebygga fortsatt utsatthet. Fokus riktas därmed mot flickors sårbarhet snarare än mot de könade maktstrukturer som möjliggör kontrollen (Renzetti 2018, s. 74; Powell et al. 2018, s. 311–312).

Liknande skyddslogik framträder i materialet om kontaktförbud där utsattheten konstrueras genom risk och behov av intervention:

”förbudspersonen övervakar den som förbudet avses skydda (skyddspersonen), t.ex. genom GPS-utrustning eller andra slags digitala hjälpmedel [...] Sådana former av kontrollerande beteenden kan orsaka mycket negativa konsekvenser för den utsatta personen” (SOU 2024:13, s. 17; Prop. 2024/25:123, s. 128).

Här är kategorierna ”skyddspersonen” och ”den utsatta personen” centrala eftersom de producerar identiteten genom behovet av skydd. Den utsatta konstrueras primärt genom sin sårbarhet inför övervakning och kontroll, medan staten positioneras som den aktör som ska ingripa och skydda. Formuleringen ”mycket negativa konsekvenser” förstärker samtidigt förståelsen av den utsatta som emotionellt och psykiskt påverkbar.

Den rättsliga diskursen legitimerar här preventiva åtgärder genom att framställa digital kontroll som ett hot mot individens autonomi och säkerhet. Samtidigt innebär denna konstruktion att den utsatta främst framträder som mottagare av skydd snarare än som ett självständigt handlande subjekt. Skyddslogiken gör därmed statlig intervention möjlig genom att producera flickor som särskilt sårbara och skyddsbehövande.

Detta förstärks ytterligare i propositionens formulering om övervakning och självständighet:

”Sådan övervakning kan vara otillbörlig om det är fråga om ett påträngande och kontrollerande handlingsmönster som är ägnat att hämma den övervakade från att göra självständiga livsval” (Prop. 2024/25:123, s. 30).

Benämningen ”självständiga livsval” synliggör här att digital kontroll förstås som ett hot mot autonomi och frihet. Samtidigt produceras den utsatta som någon vars självständighet riskerar att begränsas och därför kräver juridiskt skydd. Konstruktionen

av kontrollen som "påträngande" och "kontrollerande" legitimerar samtidigt tidiga interventioner innan konkret fysisk skada uppstått.

Ett feministiskt rättsteoretiskt perspektiv synliggör hur skyddslogiken både stärker och begränsar kvinnors subjektivitet (Samuels 2013, s. 138 & 144). Å ena sidan erkänns unga kvinnors rätt till skydd och autonomi. Å andra sidan riskerar konstruktionen att reproducera föreställningar där kvinnor främst framstår som sårbara och skyddsbehövande subjekt i behov av statliga interventioner och skyddsåtgärder. Detta kan bidra till att kvinnors egen handlingsförmåga och autonomi hamnar i bakgrunden.

Den psykologiserande skyddslogiken blir särskilt tydlig i propositionen om psykiskt våld:

"det blir straffbart att upprepat utsätta en annan person för kränkningar [...] om kränkningarna sammantagna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla." (Prop. 2025/26:138, s. 1).

Valet av "självkänsla" som centralt skyddsobjekt är betydelsefullt eftersom fokus därmed flyttas från fysisk skada till emotionell och psykologisk påverkan. Den utsatta konstrueras genom sin psykiska sårbarhet och genom risken att få sin självkänsla skadad. Digital kontroll förstås därmed främst genom sina emotionella konsekvenser snarare än genom materiella eller strukturella begränsningar av handlingsutrymme.

Denna psykologisering riskerar samtidigt att reproducera stereotypa föreställningar om kvinnor som emotionellt känsliga och särskilt psykiskt sårbara. Fokus riktas mot kvinnors inre tillstånd snarare än mot de strukturella maktordningar som möjliggör kontrollen. Utsattheten individualiseras därmed till frågor om välmående, trygghet och psykisk integritet.

Även i materialet från Jämställdhetsmyndigheten framträder denna konstruktion av sårbarhet:

"Flickor och kvinnor är i högre grad än pojkar och män utsatta för sexualiserat våld digitalt. [...] Flickor med psykiska funktionsnedsättningar är särskilt utsatta" (Jämställdhetsmyndigheten 2026, s. 7).

Uttryck som "i högre grad" och "särskilt utsatta" producerar här en differentierad förståelse av utsatthet där somliga grupper av flickor framställs som mer sårbara än andra. Flickors utsatthet framstår därmed som ett relativt stabilt tillstånd kopplat till

kön och funktionalitet. Fokus riktas mot skyddsbehov och riskkategorisering snarare än mot autonomi och handlingsutrymme.

Denna diskursiva skyddslogik producerar flickor som sårbara, emotionellt påverkbara och i behov av intervention. Genom formuleringar om risk, självkänsla, övervakning och skydd etableras digital kontroll som ett legitimt område för statliga och juridiska ingripanden. Detta kan förstås genom feministisk rättsteori, som analyserar hur rättsliga och politiska institutioner konstruerar vissa grupper som särskilt skyddsvärda och legitima mottagare av statliga interventioner (Samuels 2013, s. 138–144). I materialet framställs flickor och kvinnor återkommande genom kategorier som utsatta, skyddspersoner och personer vars självkänsla riskerar att skadas. Konstruktionen synliggör viktiga erfarenheter av våld och legitimerar rättsliga skyddsåtgärder, men riskerar samtidigt att reducera kvinnor till sårbara subjekt vars främsta kännetecken är behovet av skydd.

Feministisk kriminologi har länge problematiserat hur offer ofta konstrueras genom passivitet, sårbarhet och brist på handlingsutrymme (Renzetti 2018, s. 74–76). I materialet framträder den ideala utsatta som någon vars autonomi begränsats och vars psykiska integritet hotats. En konsekvens av denna konstruktion är att kvinnors motstånd, strategier och handlingsförmåga riskerar att ges mindre utrymme än deras utsatthet.

6.1.3 Teknik som individproblem

I materialet framträder en teknikdiskurs där digital kontroll förstås genom teknikens funktioner, risker och användningsområden snarare än genom de sociala och könade maktförhållanden som möjliggör kontrollen (Powell et al. 2018, s. 311–312). Tekniken konstrueras återkommande som ett neutralt ”verktyg” eller ”hjälpmedel” som kan användas för både kontroll och skydd. Samtidigt individualiseras ansvaret för att hantera riskerna genom fokus på säkerhet, cybersäkerhet, digital kompetens och motståndsstrategier.

Detta framträder tydligt i åtgärdsprogrammets beskrivning av digital teknik i ungas relationer:

”Ytterligare faktorer är den betydelse som digitala medier och verktyg har för ungas relationer. Dessa används i stor utsträckning som ett hjälpmedel för övervakning, kontroll och våldsutövande” (Arbetsmarknadsdepartementet 2024, s. 24).

Begreppen ”verktyg” och ”hjälpmedel” är centrala eftersom tekniken därigenom konstrueras som neutral och funktionell snarare än som bärare av maktrelationer (Powell et al. 2018, s. 311–312). Genom formuleringen ”används” tonas dessutom aktören bakom handlingarna ned, vilket bidrar till att kontrollen framstår som ett resultat av teknikens möjligheter snarare än av könade och relationella maktstrukturer. Digital kontroll konstrueras därmed som ett tekniskt problem kopplat till användningen av digitala medier.

Samtidigt bidrar denna teknikdiskurs till att göra problemet hanterbart genom tekniska och pedagogiska lösningar. När kontrollen förstås som ett resultat av teknikens funktioner öppnas utrymme för cybersäkerhet, utbildning och ökad digital kompetens som centrala lösningar. Fokus riktas därmed mot individers förmåga att skydda sig själva och navigera säkert i digitala miljöer.

Denna individualisering problematiseras även explicit av Jämställdhetsmyndigheten i beskrivningen av skydd och motståndsstrategier:

”Fokus framför allt läggs på individuella lösningar kring skydd och motståndsstrategier, snarare än myndigheters och teknikföretagens ansvar. Detta bidrar till en individualisering av sociala risker [...] ansvaret [...] läggs därmed ofta på enskilda individer och på pedagoger” (Jämställdhetsmyndigheten 2026, s. 89).

Till skillnad från tidigare material reproducerar citatet inte okritiskt ett individualiserat ansvar, utan synliggör och problematiserar snarare denna ansvarsförskjutning. Genom formuleringar som ”snarare än myndigheters och teknikföretagens ansvar” etableras en kontrast mellan individuella och strukturella lösningar, där myndigheten tydligt pekar på hur ansvaret i praktiken förflyttas bort från institutionella aktörer och mot individen i fråga. Begreppet ”individualisering av sociala risker” fungerar samtidigt som en metakommentar till den dominerande problemförståelsen och synliggör hur digital kontroll riskerar att reduceras till ett problem som den utsatta själv måste hantera genom ”motståndsstrategier”, kunskap och riskmedvetenhet. Citatet öppnar därmed för

en mer strukturell förståelse av digital kontroll där ansvar inte enbart bör placeras på individnivå utan även hos myndigheter, rättssystem och teknikföretag.

Samtidigt visar Jämställdhetsmyndighetens problematisering hur starkt den individualiserade problemförståelsen redan präglar arbetet mot digital kontroll. Trots kritiken mot ansvarsförskjutningen fortsätter lösningar i stor utsträckning att formuleras genom säkerhetspraktiker, utbildning och individens förmåga att skydda sig själv i digitala miljöer. Därmed reproduceras en förståelse där tekniken främst framstår som ett riskområde som kan hanteras genom rätt kunskap och rätt beteende, snarare än som en del av bredare könsmaktsstrukturer.

Tekniken framstår därmed som något som kan kontrolleras genom säkerhetsåtgärder och kompetensutveckling snarare än som en del av patriarkala maktstrukturer. Den utsatta positioneras som ansvarig för att utveckla strategier för cybersäkerhet, riskhantering och digital självskyddskompetens.

Liknande individualiserande logik framträder i Skolverkets formulering om elevers delning av inloggningsuppgifter:

”Lärare på en skola berättar i intervjuerna att de har sett att eleverna delar inloggningsuppgifter till exempelvis sina sociala medier med sina partners. Eleverna verkar se det som en självklarhet men lärarna uppmanar dem att inte dela sådant.” (Skolverket 2026a, s. 63).

Här konstrueras digital kontroll indirekt som ett problem som kan förebyggas genom rätt säkerhetsbeteende. Fokus riktas mot elevernas handlingar och riskmedvetenhet snarare än mot relationella maktstrukturer eller kontrollutövning. Verbet ”uppmanar” placerar samtidigt lärarna i en pedagogisk expertposition där lösningen blir vägledning och utbildning kring säker digital användning.

Digital säkerhet framstår därmed som en fråga om individuella val och korrekt hantering av teknik. Genom denna diskurs produceras den utsatta som någon som förväntas skydda sig själv genom försiktighet och cybersäkerhetsmedvetenhet.

Tekniken konstrueras även som något som möjliggör ständig kontroll och därför kräver teknisk medvetenhet och skyddsåtgärder. Detta framträder i NCK:s beskrivning av teknikens roll i våldsutövning:

”Tekniken gör det möjligt för förövare att utvidga sin räckvidd, öka övervakningen och skapa en känsla av ständig närvaro, vilket förstärker våldets konsekvenser och inskränker den utsattas frihet” (Jakobsson & Blomkvist 2025, s. 2).

Formuleringen ”Tekniken gör det möjligt” placerar återigen tekniken i centrum för problemförståelsen. Tekniken framstår som den möjliggörande faktorn bakom kontrollen, medan de sociala och könade relationerna hamnar i bakgrunden. Digital kontroll förstås därmed främst som ett resultat av teknisk utveckling och digital infrastruktur.

Samtidigt producerar denna förståelse en logik där lösningen blir förbättrade säkerhetssystem, tekniska skyddslösningar och ökad kunskap om digital övervakning. Fokus riktas mot hur individer kan skydda sin integritet snarare än mot hur patriarkala kontrollmönster reproduceras genom digital teknik (Powell et al. 2018, s. 311–312).

Liknande teknikcentrering framträder i kontaktförbudspropositionen:

”Den tekniska utvecklingen med bl.a. smarta telefoner och sociala medier har medfört nya möjligheter att övervaka och utöva kontroll över andra personer” (Prop. 2024/25:123, s. 27–28).

Här förstås digital kontroll som en konsekvens av den tekniska utvecklingen i sig. Begreppet ”nya möjligheter” producerar en förståelse där tekniken framstår som drivande bakom kontrollens utveckling. Samtidigt riktas fokus mot teknologins funktioner snarare än mot de könade maktstrukturer som använder tekniken som kontrollmedel (Powell et al. 2018, s. 311–312).

Detta möjliggör en problemförståelse där juridiska och tekniska lösningar framstår som centrala. När kontrollen konstrueras som ett tekniskt fenomen blir också cybersäkerhet, övervakningsskydd och digital reglering legitima svar på problemet.

Detta innebär att digital kontroll individualiseras och teknifieras. Tekniken förstås som neutral, hanterbar och möjlig att kontrollera genom rätt säkerhetsbeteende och ökad kompetens. Fokus riktas mot individers ansvar att skydda sig själva genom utbildning, medvetenhet och motståndsstrategier.

Samtidigt osynliggör denna teknikdiskurs de strukturella dimensionerna av digital kontroll. Patriarkala maktförhållanden, könade teknikmiljöer och sociala

kontrollstrukturer hamnar i bakgrunden när problemet istället förstås genom cybersäkerhet och individuell riskhantering. Med stöd i feministisk rättsteori kan individualiseringen förstås som en konsekvens av hur samhällsproblem ofta översätts till frågor om individuellt ansvar och reglering (Samuels 2013, s. 140–144). När digital kontroll konstrueras som ett problem som kan lösas genom säkerhetsrutiner, utbildning och cybersäkerhet förskjuts uppmärksamheten från de sociala och könade maktrelationer som möjliggör kontrollen. Problemet framstår då som tekniskt snarare än strukturellt.

Ur ett teknofeministiskt kriminologiskt perspektiv är detta särskilt betydelsefullt eftersom perspektivet problematiserar föreställningen om teknik som neutral (Powell et al. 2018, s. 311–312). I materialet framställs digital teknik återkommande som ett verktyg eller hjälpmedel som kan användas för både kontroll och skydd. Därigenom riskerar tekniken att framstå som frikopplad från de könade maktrelationer inom vilka den används. Analysen visar istället hur digital kontroll bör förstås som ett samspel mellan teknik och sociala maktstrukturer snarare än som ett rent cybersäkerhetsproblem.

6.2 Konstruktionen av förövarens ansvar

Denna del påvisar hur det i materialet främst framträder en individualiserande diskurs, en genusdiskurs, en teknik- och riskdiskurs samt en rättslig diskurs. Dessa diskurser producerar en förståelse där förövaren både konstrueras som ett individuellt rättssubjekt med juridiskt ansvar och som en könad kontrollaktör kopplad till mäns våld mot kvinnor. Samtidigt framställs digital kontroll som ett tekniskt och preventivt riskfenomen som legitimerar utökade juridiska interventioner och riskbedömningar.

För att synliggöra hur förövarens ansvar organiseras har analysen tematiserats utifrån 1) *Individualiseringen av våld*, 2) *den könade kontrollaktören*, 3) *teknik, prevention och risksubjekt*, samt 4) *juridisk neutralisering*.

6.2.1 Individualiseringen av våld

I materialet framträder en diskurs där våld och digital kontroll i hög grad förstås genom individens handlingar, självkontroll och juridiska ansvar. Förövaren konstrueras återkommande som ett individuellt subjekt vars beteende kan förklaras genom mognad, uppsåt, risk och kontrollförmåga. Fokus riktas därmed mot den enskildes agerande snarare än mot bredare sociala och könade maktstrukturer (Renzetti 2018, s. 74-76).

Denna individualiserande förståelse framträder tydligt i Skolverkets beskrivning av elevers ansvar och utveckling:

”Äldre elever tenderar att oftare erkänna eget förövarskap, vilket kan förklaras av både mognad och ökad medvetenhet om definitioner av digital mobbning” (Skolverket 2026b, s. 17).

Formuleringen ”eget förövarskap” är centralt eftersom ansvaret tydligt knyts till individen. Ordet ”eget” förstärker förståelsen av våld som personligt och individuellt snarare än relationellt eller strukturellt. Samtidigt kopplas våldshandlingen till ”mognad” och ”medvetenhet”, vilket placerar förövarskapet inom en utvecklingspsykologisk logik där individens självinsikt och ansvarsförmåga står i centrum.

Liknande förståelse framträder i Skolverkets formulering om självreglering:

”Elever i gymnasieskolan bedöms också vara mogna nog att hantera sina mobiler på ett annat sätt än yngre elever” (Skolverket 2026a, s. 56).

Här förstås digital kontroll indirekt som ett problem kopplat till bristande självkontroll och otillräcklig mognad. Formuleringen ”mogna nog” producerar en normativ förståelse där ansvar och korrekt beteende förväntas följa individens utveckling. Fokus riktas mot individens förmåga att hantera tekniken snarare än mot de sociala och könade relationer där kontrollen uppstår (Renzetti 2018, s. 74).

Även formuleringen:

”Skolpersonal gör bedömningen att behovet av strikt reglering minskar i takt med elevernas ålder eftersom de har mognat och lättare kan hantera och kontrollera sin mobilanvändning” (Skolverket 2026a, s. 53).

förstärker denna individualiserande diskurs. Begrepp som ”hantera”, ”kontrollera” och ”mognat” individualiserar problemet genom att göra självreglering till den centrala lösningen. Våld och digital kontroll förstås därmed som konsekvenser av bristande

individuell kontrollförmåga snarare än som uttryck för strukturella maktförhållanden (Renzetti 2018, s. 74).

Den individualiserande logiken framträder också tydligt i kontaktförbudspropositionen där förövaren konstrueras som ett risksubjekt vars framtida handlingar ska bedömas juridiskt:

”Kontaktförbud får meddelas om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den som förbudet avses gälla mot kommer att begå brott mot, förfölja, otillbörligt övervaka, eller på annat sätt allvarligt trakassera” (SOU 2024:13, s. 30).

Här produceras en rättsligt preventiv diskurs där fokus ligger på individens potentiella framtida handlingar. Hjälpverbet ”kommer att” skapar en stark framtidsorienterad risklogik där förövaren definieras genom sannolikheten för framtida beteende snarare än genom samhälleliga eller könade strukturer (Renzetti 2018, s. 74). Förövaren framstår därmed som ett individuellt risksubjekt som kan identifieras, bedömas och kontrolleras genom juridiska interventioner.

Denna förståelse förstärks ytterligare i propositionens formulering om riskbedömning:

”Liksom tidigare krävs inte att omständigheterna ska vara klarlagda med de beviskrav som gäller i brottmål för att kunna tillmätas betydelse” (Prop. 2024/25:123, s. 41).

Här blir det tydligt hur juridiken konstruerar våld genom sannolikhet och risk snarare än genom redan fastställd skuld. Fokus riktas mot individens potentiella farlighet och behovet av preventiva ingripanden. Därigenom möjliggörs kontaktförbud och andra rättsliga interventioner redan innan konkret våld fullt ut materialiserats.

Även i propositionen om psykiskt våld individualiseras förövarskapet genom fokus på uppsåt och individuellt ansvar:

”För straffansvar krävs att gärningspersonen har begått gärningen med åtminstone likgiltighetsuppsåt” (Prop. 2025/26:138, s. 52).

Begreppet ”likgiltighetsuppsåt” placerar fokus på förövarens inre intention och medvetna inställning till handlingen. Förövaren förstås därmed som ett rationellt och individuellt rättssubjekt vars ansvar definieras genom juridiska rekvisit kring vilja, avsikt och medvetenhet.

Denna individualisering framträder också i lagens definition av psykiskt våld:

”Den som upprepat utsätter en annan person för kränkningar i form av beskyllning, nedsättande uttalande, förödmjukande beteende, otillbörligt hot, otillbörligt tvång eller otillbörlig övervakning, döms [...] för psykiskt våld till fängelse i högst fyra år” (Prop. 2025/26:138, s. 7).

Här bryts våldet ned i juridiskt definierade individuella handlingar. Konstruktionen ”den som” producerar en formellt könsneutral och individualiserad förståelse där fokus riktas mot den enskilda gärningspersonens handlingar och ansvar. Våldet framstår därmed främst som ett resultat av individuella val och kränkande beteenden.

Samtidigt framträder förövaren som en tekniskt kompetent individ:

”Gärningspersonen installerar en GPS-sändare i en barnvagn eller i en mobiltelefon och på så sätt övervakar den utsatta” (Ds 2022:18, s. 310).

Verbformerna ”installerar” och ”övervakar” konstruerar förövaren som en aktiv och strategisk aktör vars kontroll utövas genom individuella handlingar. Fokus riktas mot den konkreta gärningen och den enskilda individens användning av teknik snarare än mot de könade maktordningar som möjliggör kontrollen (Powell et al. 2018, s. 311–312).

Detta innebär att våld och digital kontroll i stor utsträckning förstås genom individens ansvar, självkontroll och juridiska skuld. Förövaren produceras som ett individuellt rättssubjekt vars handlingar kan identifieras, bedömas och regleras genom juridiska kategorier som uppsåt, risk och ansvar.

Denna konstruktion möjliggör ett flertal former av statlig intervention. Genom denna individualiserande diskurs legitimeras straffrättsliga åtgärder, kontaktförbud, riskbedömningar och preventiva juridiska ingripanden. Fokus riktas mot att identifiera riskindivider och korrigera eller begränsa deras beteenden genom rättsliga mekanismer.

Samtidigt osynliggörs bredare strukturella dimensioner av våldet. Maskulinitetsnormer, patriarkala maktordningar och kollektiva könsstrukturer hamnar i bakgrunden när fokus istället riktas mot individuella gärningspersoner och deras handlingar. Våldet framstår därmed främst som ett problem hos avvikande individer snarare än som ett uttryck för samhällliga och könade maktförhållanden. Å ena sidan kan denna konstruktion förstås genom feministisk rättsteori och därmed som en följd av rättens

fokus på individuellt ansvar, skuld och rättsligt avgränsade handlingar (Samuels 2013, s. 140–144). För att våld ska kunna regleras rättsligt måste det översättas till identifierbara gärningar, uppsåt och individuella rättssubjekt. Konsekvensen blir att digital kontroll i första hand framstår som ett problem hos enskilda gärningspersoner snarare än som ett uttryck för bredare könsmaktsstrukturer. På samma sätt betonar feministisk kriminologi att våld mot kvinnor inte enbart kan förstås genom individuella avvikelser utan måste analyseras i relation till normer om kontroll, dominans och maskulinitet (Renzetti 2018, s. 74–76). När fokus ensidigt riktas mot individuella gärningspersoner riskerar de sociala processer som reproducerar våldet att osynliggöras. Å andra sidan kan individualiseringen förstås som nödvändig för att genom rättsliga reformer kunna skydda kvinnor från denna form av våld som tidigare osynliggjorts (Samuels 2013, s. 138 & 144).

6.2.2 Den könade kontrollaktören

I materialet framträder även en genusdiskurs där förövaren återkommande konstrueras som manlig, aktiv och kontrollerande. Till skillnad från de juridiska formuleringarnas könsneutrala kategorier synliggör flera av dokumenten explicit relationen mellan digital kontroll och mäns våld mot kvinnor. Genom återkommande språkliga val produceras en förståelse av våldet som nära kopplat till könade maktrelationer där män och pojkar positioneras som kontrollutövande subjekt och kvinnor och flickor som de som utsätts för kontrollen (Renzetti 2018, s. 74).

Denna konstruktion framträder tydligt i Jämställdhetsmyndighetens formulering:

”Våldet utövas i första hand av pojkar och män – och det är framför allt flickor och kvinnor som utsätts” (Jämställdhetsmyndigheten 2026, s. 5).

Genom användningen av pluralformerna ”pojkar och män” skapas en kollektiv förståelse av förövaren där våldet inte framstår som isolerade individers handlingar utan som ett återkommande könat mönster. Uttryck som ”i första hand” och ”framför allt” fungerar samtidigt som statistiskt och diskursivt förstärkande formuleringar som etablerar män som de huvudsakliga våldsutövarna och kvinnor som de huvudsakliga offren. Förövaren konstrueras därmed inte enbart som individ utan som bärare av en könad maktposition (Renzetti 2018, s. 74).

Denna genuskurs förstärks ytterligare i åtgärdsprogrammet:

”Den nationella strategin fokuserar på det våld som kvinnor och flickor utsätts för på grund av sitt kön. Sådant våld som huvudsakligen, men inte uteslutande, utövas av män mot kvinnor omfattas i sin helhet av den nationella strategin” (Arbetsmarknadsdepartementet 2024, s. 5).

Här etableras en direkt koppling mellan kön och våld genom formuleringen ”på grund av sitt kön”. Våldet förstås därmed som strukturellt och genusbundet snarare än slumpmässigt eller individuellt. Samtidigt fungerar uttrycket ”huvudsakligen” som en diskursiv markör som tydliggör mäns centrala position i våldsutövandet, även om formuleringen ”men inte uteslutande” lämnar ett begränsat utrymme för andra konstellationer. Förövaren konstrueras därmed som en del av ett bredare patriarkalt våldssammanhang (Renzetti 2018, s. 74).

I materialet om psykiskt våld framträder den manliga kontrollaktören ännu tydligare genom konkreta beskrivningar av kontrollhandlingar i nära relationer:

”Mannen börjar inte sällan att kontrollera kvinnan, förbjuder henne från att umgås med andra och blir svartsjuk” (Ds 2022:18, s. 78).

Verbformerna ”kontrollera” och ”förbjuder” är centrala eftersom de positionerar mannen som ett aktivt handlande subjekt vars agerande direkt begränsar kvinnans sociala relationer och autonomi. Formuleringen ”förbjuder henne från att umgås med andra” producerar en tydlig asymmetrisk maktrelation där mannen ges legitimitet att reglera kvinnans sociala liv. Kvinnan framträder samtidigt främst som mottagare av handlingarna och som någon vars handlingsutrymme begränsas genom mannens kontroll.

Den könade maktordningen blir ännu tydligare i följande formulering:

”Män kan också utnyttja sin överordning och tvinga kvinnan att sköta allt hushållsarbete” (Ds 2022:18, s. 311).

Begreppet ”överordning” är särskilt betydelsefullt eftersom det explicit synliggör maktrelationen mellan män och kvinnor. Våld och kontroll förstås här inte enbart som individuella handlingar utan som möjliga genom en redan etablerad könad hierarki (Samuels 2013, s. 138 & 144). Verbformen ”tvinga” förstärker samtidigt bilden av mannen som aktiv maktutövare medan kvinnan positioneras som underordnad och begränsad i sitt självbestämmande.

Liknande konstruktion återkommer i propositionens beskrivning av psykiskt våld:

”Psykiskt våld [...] förekommer inte sällan som en del av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.” (Prop. 2025/26:138, s. 1).

Här kopplas psykiskt våld direkt till den etablerade samhälleliga förståelsen av mäns våld mot kvinnor. Genom formuleringen ”som en del av” integreras digital kontroll och psykiskt våld i ett större kontinuum av könsbaserat våld. Förövaren förstås inte främst som en avvikande individ utan som del av en bredare struktur av patriarkal kontroll och dominans.

Även i kontaktförbudspropositionen synliggörs den könade kontrollrelationen:

”Män kan genom olika metoder använda digital teknik för att utöva makt och kontroll över en närstående eller tidigare närstående kvinna.” (Prop. 2024/25:123, s. 27–28).

Här konstrueras mannen som en aktiv kontrollaktör genom verbformerna ”utöva”, ”makt” och ”kontroll”. Digital teknik framställs samtidigt som ett verktyg genom vilket patriarkal kontroll kan förstärkas och förlängas (Powell et al. 2018, s. 311–312).

Kvinnan positioneras återigen som mottagare av kontrollen, vilket reproducerar ett asymmetriskt genusmönster där mannen och kvinnan tillskrivs handlingskraft respektive sårbarhet.

Dessa formuleringar konstruerar en tydlig genusediskurs där våld förstås som könat och relationellt. Förövaren konstrueras återkommande som manlig, aktiv och kontrollerande medan kvinnan framträder som begränsad, övervakad och utsatt för dominans. Genom verb som ”kontrollera”, ”förbjuda”, ”utnyttja” och ”tvinga” etableras mannen som det handlande subjektet i relationen.

Denna konstruktion möjliggör samtidigt viktiga samhälleliga och juridiska interventioner. Genom att koppla digital kontroll till mäns våld mot kvinnor legitimeras genusbaserade preventionstrategier, skyddsinsatser för kvinnor och flickor, samt riktade åtgärder mot mäns våld och kontrollbeteenden (ibid). Våldet förstås därmed som ett samhälleligt och könat problem snarare än enbart som individuella konflikter.

Samtidigt uppstår en tydlig spänning när denna genusediskurs senare neutraliseras i juridiken genom könsneutrala kategorier såsom ”förbudsperson”, ”skyddsperson”, ”gärningspersonen” och ”den som”. I de rättsliga formuleringarna förskjuts fokus

gradvis från könade maktrelationer till individuella handlingar, uppsåt och juridiska rekvisit. Den strukturella förståelsen av mäns våld mot kvinnor riskerar därmed att försvagas när våldet översätts till formellt könsneutrala rättskategorier. Ur MacKinnons ojämlikhetsansats blir detta särskilt relevant eftersom fokus riktas mot hur rättsliga praktiker påverkar redan existerande maktrelationer snarare än om lagen formellt behandlar alla lika (Samuels 2013, s. 132). Materialet synliggör män som huvudsakliga våldsutövare, men denna förståelse neutraliseras delvis när våldet senare översätts till könsneutrala rättskategorier. Detta ligger i linje med feministisk kriminologi, som betonar att våld och kontroll måste förstås i relation till könade normer och patriarkala maktordningar snarare än som isolerade individuella handlingar (Renzetti 2018, s. 74–76).

6.2.3 Teknik, prevention och risksubjekt

I materialet konstrueras förövaren återkommande som en tekniskt avancerad och ständigt närvarande aktör vars användning av digital teknik möjliggör kontinuerlig kontroll och övervakning av den utsatta. Digital kontroll framställs inte enbart som en serie isolerade handlingar utan som ett gränslöst och permanent riskfenomen som motiverar preventiva rättsliga och samhälleliga interventioner. Genom teknikdiskursen och den preventiva diskursen produceras samtidigt en förståelse av förövaren som ett risksubjekt vars potentiella framtida handlingar legitimerar utökad övervakning och tidiga ingripanden från staten.

Den tekniska dimensionen framträder tydligt i beskrivningarna av hur digital teknik används för kontroll och övervakning:

”Förövare använder tekniken för att övervaka och kontrollera [...] tekniken används som ett verktyg av förövare för att utöva, förstärka och förlänga kontroll, oberoende av tid och plats” (Jakobsson & Blomkvist 2025, s. 5).

Här konstrueras tekniken som ett aktivt möjliggörande verktyg genom formuleringar som ”övervaka”, ”kontrollera”, ”förstärka” och ”förlänga”. Förövaren framträder samtidigt som ett handlande subjekt med kapacitet att upprätthålla kontroll bortom fysisk närvaro. Särskilt uttrycket ”oberoende av tid och plats” producerar en förståelse av kontrollen som gränslös och permanent möjlig att utöva. Digital kontroll framstår

därmed som något som överskrider traditionella rumsliga och tidsmässiga begränsningar.

Liknande konstruktion återkommer i Jämställdhetsmyndighetens beskrivning av teknologifaciliterat våld:

”Det teknologifaciliterade våldet (TFV) kan utövas av okända eller kända våldsutövare – och helt utan tidsmässiga eller geografiska gränser. Det gör att våldet blir ständigt närvarande”
(Jämställdhetsmyndigheten 2026, s. 5).

Formuleringarna ”utan tidsmässiga eller geografiska gränser” och ”ständigt närvarande” är centrala eftersom de producerar en bild av våldet som konstant och svårflyktigt. Förövaren framstår inte längre som begränsad till den fysiska relationen utan som närvarande genom digital teknik även på distans. Samtidigt skapas en förståelse av den utsatta som kontinuerligt exponerad för kontroll och övervakning.

Den tekniska kontrollen konkretiseras ytterligare genom propositionens beskrivning av digital övervakning:

”Det vanligaste torde vara att övervakningen sker med tekniska hjälpmedel såsom gps-sändare eller appar [...] t.ex. genom att ta kontroll över dennes mobiltelefon” (Prop. 2024/25:123, s. 109).

Här positioneras förövaren som tekniskt kompetent genom användningen av ”gps-sändare”, ”appar” och kontroll över mobiltelefoner. Tekniken framställs samtidigt som ett medel för systematisk kartläggning av den utsattas rörelser och vardag. Genom formuleringen ”ta kontroll över dennes mobiltelefon” produceras en bild av digital kontroll som ett direkt intrång i den utsattas privata sfär och autonomi.

I materialet framträder även förövaren som en strategisk och tekniskt avancerad aktör som kontinuerligt anpassar sig till teknikutvecklingen:

”Det beskrivs som en ’kapprustning’ mellan våldsutövare och myndigheter. Kriminella aktörer tar snabbt till sig ny teknik såsom deepfakes, kryptering och metaversum-miljöer”
(Jämställdhetsmyndigheten 2026, s. 29).

Metaforen ”kapprustning” är särskilt betydelsefull eftersom den associerar till militärt språkbruk och producerar en förståelse av relationen mellan myndigheter och förövare som en ständig kamp där båda sidor försöker överträffa varandra tekniskt. Begrepp som ”deepfakes”, ”kryptering” och ”metaversum-miljöer” förstärker samtidigt bilden av förövaren som tekniskt avancerad och svår att upptäcka eller kontrollera. Förövaren

framstår därmed inte som en enskild individ utan som en adaptiv aktör som snabbt kan exploatera nya digitala miljöer och teknologier.

Denna konstruktion förstärks ytterligare genom formuleringen:

”Nya tekniska fenomen skapar ständigt nya verktyg och arenor för våld och övergrepp. [...] annars riskerar samhället alltid att ligga steget efter brottsligheten i nyttjandet av den tekniska utvecklingen” (Jämställdhetsmyndigheten 2026, s. 19).

Uttrycken ”ständigt nya verktyg” och ”alltid ligga steget efter” producerar en förståelse av kontrollen som permanent föränderlig och svår att fullt ut reglera. Staten och myndigheterna framstår samtidigt som reaktiva snarare än proaktiva, vilket legitimerar behovet av utökad övervakning, tidigare interventioner och kontinuerlig anpassning av rättsliga verktyg (Powell et al. 2018, s. 311–312).

Den preventiva logiken framträder tydligt i lagarbeten för kontaktförbud där förövaren konstrueras som ett risksubjekt vars potentiella framtida handlingar motiverar ingripanden innan nya brott ägt rum:

”Kontaktförbud får meddelas om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den som förbudet avses gälla mot kommer att begå brott mot, förfölja, otillbörligt övervaka, eller på annat sätt allvarligt trakassera” (SOU 2024:13, s. 30).

Hjälpverbet ”kommer att” signalerar en stark framtidsorienterad säkerhet där förövaren bedöms utifrån sannolikheten för framtida handlingar snarare än enbart tidigare skuld. Risk blir därmed centralt organiserande för rättslig intervention. Förövaren produceras som ett permanent potentiellt hot vars framtida handlande ska förebyggas innan skadan fullt ut materialiserats.

Denna preventiva logik förstärks ytterligare genom propositionens formulering:

”Liksom tidigare krävs inte att omständigheterna ska vara klarlagda med de beviskrav som gäller i brottmål för att kunna tillmätas betydelse” (Prop. 2024/25:123, s. 41).

Här förskjuts fokus från fastställd skuld till sannolikhet, riskbedömning och preventiva antaganden. Staten legitimeras därmed att ingripa innan ett fullständigt brottsligt handlingsförlopp kunnat konstateras juridiskt. Förövaren framstår som ett subjekt vars potentiella farlighet ges rättslig betydelse även utan traditionella beviskrav.

Vidare samverkar teknikdiskursen och den preventiva diskursen i konstruktionen av digital kontroll som ett permanent och expansivt riskfenomen. Förövaren produceras som tekniskt avancerad, adaptiv och ständigt närvarande, medan den utsatta framträder som kontinuerligt exponerad för övervakning och kontroll. Tekniken förstås samtidigt som något som möjliggör kontrollens gränslöshet genom GPS, appar, kryptering och artificiellt manipulerade medier såsom deepfakes.

Denna konstruktion möjliggör flertalet former av statliga och juridiska interventioner. Genom att förstå digital kontroll som ett permanent riskfenomen legitimeras utökade kontaktförbud, ökad digital övervakning och preventiva rättsliga ingripanden. Staten får därmed en mer aktiv och framåtblickande roll där fokus inte enbart ligger på att straffa redan begångna handlingar utan även på att identifiera, bedöma och förebygga framtida risker.

Rättssociologiskt innebär detta en betydande förändring av statens funktion. När kontroll förstås som en permanent risk, förskjuts rättssystemets roll från reaktiv rättsskipning till proaktiv riskhantering. Staten legitimeras att ingripa tidigare, övervaka mer omfattande och agera på sannolikheter snarare än fastställd skuld. Digital kontroll blir därmed inte enbart ett juridiskt problem utan också ett säkerhets- och styrningsproblem där preventiva interventioner framstår som nödvändiga för att hantera ett våld som konstrueras som ständigt närvarande och tekniskt föränderligt. Ur ett teknofeministiskt kriminologiskt perspektiv synliggörs hur tekniken i materialet ges en central roll i problemförståelsen, samtidigt som de könade maktrelationer som möjliggör kontrollen får mindre utrymme (Powell et al. 2018, s. 311–312). Förövaren framstår som tekniskt avancerad och adaptiv, medan lösningarna formuleras genom övervakning, säkerhet och riskhantering. Därmed riskerar digital kontroll att förstås som ett tekniskt säkerhetsproblem snarare än som en del av mäns våld mot kvinnor.

6.2.4 Juridisk neutralisering

I de rättsliga materialen sker en tydlig juridisk neutralisering av våldet där förövaren successivt omformas från en könad maktutövare till ett formellt neutralt rättssubjekt. Genom juridiska kategorier såsom "gärningspersonen", "förbudsperson" och

formuleringar kring "likgiltighetsuppsåt" översätts digital kontroll och psykiskt våld till juridiskt avgränsade rekvisit och bedömningsgrunder. Samtidigt innebär denna juridifiering att relationella, patriarkala och vardagliga dimensioner av kontroll delvis tonas ned. Våldet framträder därmed mindre som ett uttryck för könsmakt och mer som ett individuellt rättsligt avvikande beteende som kan identifieras, kategoriseras och regleras genom universell lagstiftning (Samuels 2013, s. 140 & 144).

Den juridiska neutraliseringen framträder tydligt genom användningen av abstrakta och könsneutrala rättsliga kategorier:

"I lagen om kontaktförbud används begreppen den mot vilken förbudet avses gälla [...] För att underlätta läsningen har vi valt att i löptexten i stället använda begreppen förbudsperson respektive skyddsperson." (SOU 2024:13, s. 55).

Här organiseras relationen mellan aktörerna genom administrativa och juridiska funktioner snarare än genom könade eller sociala relationer. Benämningen "förbudsperson" definierar förövaren utifrån dess relation till den juridiska åtgärden snarare än genom handlingarnas sociala innebörd. På samma sätt konstrueras den utsatta som "skyddsperson", vilket positionerar subjektet genom behovet av rättsligt skydd snarare än genom erfarenheter av könad kontroll eller våld.

Detta förstärks ytterligare genom propositionens formulering:

"Bestämmelserna i lagen om kontaktförbud är könsneutrala till sin utformning [...] Lagen om kontaktförbud tillkom dock som ett led i att skydda främst kvinnor [...] förbudspersonen i cirka 85 procent av de granskade ärendena var en man" (Prop. 2024/25:123, s. 104; SOU 2024:13, s. 413).

Här framträder en central spänning mellan formell juridisk neutralitet och materiell könad verklighet. Lagen konstrueras som universell och könsneutral samtidigt som materialet explicit erkänner att våldet i praktiken huvudsakligen utövas av män mot kvinnor (Renzetti 2018, s. 77–78). Den juridiska neutraliteten fungerar därmed inte som frånvaro av kön utan som en juridisk omformulering där könsmakt underordnas rättssystemets krav på generell och universell tillämpning.

Liknande juridisk neutralisering framträder i regleringen av psykiskt våld där förövaren återkommande konstrueras genom könsneutrala rättskategorier:

”Den som upprepat utsätter en annan person för kränkningar i form av beskyllning, nedsättande uttalande, förödmjukande beteende, otillbörligt hot, otillbörligt tvång eller otillbörlig övervakning, döms [...] för psykiskt våld till fängelse i högst fyra år.” (Prop. 2025/26:138, s. 7).

Formuleringen ”den som” producerar ett generellt och abstrakt rättssubjekt där kön, relation och social kontext osynliggörs. Samtidigt bryts våldet ned i juridiskt definierade handlingar såsom ”otillbörligt hot”, ”otillbörligt tvång” och ”otillbörlig övervakning”. Kontroll översätts därmed till rättsligt identifierbara rekvisit som kan provas och avgränsas inom straffrätten.

Denna juridiska översättning förstärks ytterligare genom användningen av begreppet ”gärningspersonen”:

”gärningspersonen genom sitt agerande utövar otillbörlig kontroll över en annan person genom att begränsa den personliga handlingsfriheten.” (Ds 2022:18, s. 17).

Begreppet ”gärningspersonen” producerar förövaren som ett individuellt ansvarigt rättssubjekt vars handlingar ska bedömas juridiskt snarare än socialt eller strukturellt (Renzetti 2018, s. 77–78). Fokus riktas mot den konkreta gärningen och dess effekt på den ”personliga handlingsfriheten”. Våldet individualiseras därmed och förstås genom rättsliga handlingar mellan individer snarare än genom bredare könsmaktsordningar.

Den juridiska neutraliseringen blir särskilt tydlig i propositionens fokus på uppsåt och subjektiv ansvarsförmåga:

”För straffansvar krävs att gärningspersonen har begått gärningen med åtminstone likgiltighetsuppsåt.” (Prop. 2025/26:138, s. 52).

Begreppet ”likgiltighetsuppsåt” placerar förövaren inom en straffrättslig logik där ansvar avgörs genom individens mentala inställning till gärningen. Fokus förskjuts därmed från relationella maktförhållanden och kontrollmönster till juridiska frågor om subjektiv skuld, avsikt och medvetenhet. Förövaren framträder som en rationell rättsaktör vars ansvar kan fastställas genom juridisk prövning av uppsåt snarare än genom analys av könade maktstrukturer.

Samtidigt framträder i materialets tidigare delar en betydligt mer könad och relationell förståelse av våldet:

”Mannen börjar inte sällan att kontrollera kvinnan, förbjuder henne från att umgås med andra och blir svartsjuk” (Ds 2022:18, s. 78).

Här synliggörs våldet som en del av en könad maktrelation där mannen aktivt begränsar kvinnans sociala och relationella handlingsutrymme (Renzetti 2018, s. 74). Verb som "kontrollera", "förbjuder" och "blir svartsjuk" producerar en vardaglig och relationell kontroll som är nära knuten till patriarkala maktstrukturer och maskulina kontrollpraktiker.

När detta sedan översätts till juridiska kategorier sker dock en tydlig avpolitisering. Kontroll och dominans omformuleras till neutrala juridiska rekvisit såsom "otillbörlig övervakning", "otillbörligt tvång" och "kränkningar". Därmed försvinner delar av den könade och strukturella förståelsen av våldet.

Med stöd i feministisk rättsteori kan denna neutralisering förstås som en konsekvens av rättens strävan efter universella och generella kategorier (Samuels 2013, s. 140–144). För att lagen ska kunna tillämpas likvärdigt konstrueras aktörerna som abstrakta rättssubjekt snarare än som könade individer. Samtidigt visar feministisk rättsteori att denna neutralitet inte är värdeneutral, eftersom den riskerar att osynliggöra de maktrelationer som ligger bakom våldet. Genom könsneutrala kategorier som "förbudsperson" och "gärningspersonen" framställs lagen som likvärdig och generell, men detta sker samtidigt genom att patriarkala maktstrukturer och mäns strukturella våld mot kvinnor delvis osynliggörs (Renzetti 2018, s. 74–76).

Samtidigt möjliggör denna juridiska neutralisering ett flertal centrala rättsliga funktioner. Genom abstrakta och könsneutrala kategorier möjliggörs rättssäkerhet, generell tillämpning och universell lagstiftning. Våldet kan standardiseras juridiskt och bedömas genom tydliga rekvisit snarare än genom subjektiva eller kulturellt varierande förståelser av relationer och kön. Den juridiska neutraliteten gör det därmed möjligt för staten att ingripa med större förutsebarhet och formell likabehandling. Slutligen kan detta möjliggöra att skydda kvinnor från våld som tidigare varit osynliggjort (Samuels 2013, s. 140–144).

Det som samtidigt riskerar att försvinna är våldets strukturella och vardagliga dimensioner. Patriarkala maktstrukturer, könsmakt och normaliseringsprocesser blir mindre synliga när våldet översätts till individuella juridiska handlingar och subjektiva

skuldfrågor. Kontroll framstår då främst som en serie rättsligt avgränsbara gärningar snarare än som en del av ett bredare könat maktförhållande. Ur feministisk kriminologi innebär denna juridifiering en form av avpolitisering där våldets koppling till patriarkala maktstrukturer försvagas (Renzetti 2018, s. 74–78). När kontroll och dominans översätts till individuella gärningar, uppsåt och rättsliga rekvisit framstår våldet i högre grad som ett problem hos enskilda individer än som ett uttryck för samhälleliga könsmaktsordningar.

7. Diskussion

Denna del diskuterar analysens centrala resultat i relation till tidigare forskning om digital kontroll, teknologifaciliterat våld och de identifierade ansvarsdiskurserna. Fokus ligger på hur olika diskursiva konstruktioner av ansvar producerar skilda förståelser av digital kontroll som samhällsproblem och hur dessa samtidigt legitimerar olika former av styrning, prevention och intervention. Vidare diskuteras hur risk, teknik och preventiva logiker samspelar med pedagogiska, skyddsorienterade och juridiska diskurser i materialet. Avslutningsvis behandlas studiens begränsningar samt förslag på framtida forskning.

7.1 Ansvarsdiskurser och problemformuleringar

Analysen visar att olika diskursiva konstruktioner av ansvar producerar olika förståelser av digital kontroll som samhällsproblem. I materialet framträder digital kontroll dels som ett individuellt risk- och säkerhetsproblem, dels som ett könat och strukturellt våldproblem. Dessa problemformuleringar möjliggör samtidigt olika former av styrning och intervention.

När ansvar konstrueras genom riskmedvetenhet, självreglering och digital kompetens riktas fokus mot individens förmåga att identifiera och hantera risker. Den utsatta förväntas utveckla strategier för cybersäkerhet, förstå våldets uttryck och agera preventivt för att skydda sig själv. Detta ligger nära den kritik mot "techno-solutionism" som Bäckström Olofsson och Lauri (2024, s. 12 & 24) lyfter fram, där strukturella maktförhållanden riskerar att reduceras till tekniska problem som individen själv förväntas hantera genom rätt kunskap och rätt beteende. Analysen visar därmed hur ansvarsförskjutningen i materialet producerar en neoliberal styrningslogik där säkerhet blir ett individuellt projekt snarare än ett kollektivt eller strukturellt ansvar.

Samtidigt framträder en genusdiskurs där digital kontroll förstås som en del av mäns våld mot kvinnor. Här konstrueras förövaren som manlig och aktiv medan kvinnor och flickor positioneras som särskilt utsatta för kontroll och övervakning. Detta överensstämmer med tidigare forskning som placerar digital kontroll inom patriarkala maktstrukturer och *teknologifaciliterad tvingande kontroll* (Dragiewicz et al. 2018, s.

609 & 611). Analysen visar dock att denna strukturella förståelse samexisterar med juridiska och individualiserande diskurser där våldet istället översätts till individuella handlingar, riskbedömningar och juridiska rekvisit. Därmed uppstår en spänning mellan våld som könsmaktsproblem och våld som individuellt rättsproblem.

7.2 Risk, prevention och den preventiva staten

En central iakttagelse i analysen är hur digital kontroll konstrueras som ett permanent och expansivt riskfenomen. Förövaren framställs som tekniskt kompetent, adaptiv och ständigt närvarande genom digital teknik, medan den utsatta konstrueras som kontinuerligt exponerad för övervakning och kontroll.

Denna konstruktion samspelar tydligt med tidigare forskning om förövarens "omnipresens", där tekniken möjliggör kontroll oberoende av fysisk närvaro (Dragiewicz et al. 2018, s. 611; Rogers et al. 2023, s. 2219). I analysmaterialet förstärks detta ytterligare genom beskrivningar av GPS-spårning, appar, deepfakes och kryptering, vilket producerar en förståelse av våldet som gränslöst och ständigt föränderligt.

Konsekvensen blir att preventiva och säkerhetsorienterade interventioner framstår som legitima och nödvändiga. Kontaktförbud, riskbedömningar och tidiga juridiska ingripanden motiveras genom sannolikheten för framtida våld snarare än enbart redan begångna handlingar. Analysen visar därmed hur staten får en mer proaktiv och framåtblickande roll där riskhantering blir central för styrningen av digital kontroll.

Detta kan förstås i relation till forskning där O'Brien och Maras (2024, s. 180–182) belyser hur lagstiftning kring digitalt våld alltmer präglas av säkerhets- och övervakningslogiker. Samtidigt synliggör analysen en möjlig konsekvens av denna utveckling, där risk och prevention blir centrala organiserande principer och då finns en risk att fokus förskjuts från strukturella maktrelationer till identifiering av farliga individer och framtida hot.

7.3 Teknikdiskurser och pedagogisk styrning

Analysen visar även hur teknikdiskursen samspelar med pedagogiska och skyddsorienterade diskurser. Digital kontroll förstås återkommande genom teknikens funktioner och risker, vilket gör utbildning, cybersäkerhet och digital kompetens till centrala lösningar.

I materialet positioneras lärare, myndigheter och rättsliga aktörer som bärare av kunskap om vad som är säkert respektive riskfyllt beteende. Flickor och unga konstrueras samtidigt som subjekt som behöver vägledning för att förstå och identifiera våld. Detta överensstämmer med Stonard et al. (2017, s. 2109) och Aghtaie et al. (2018, s. 306), som betonar betydelsen av skolbaserade insatser och utbildning kring digital kontroll.

Samtidigt visar analysen att denna pedagogiska styrning riskerar att reproducera individualisering av ansvar. När fokus riktas mot säkrare lösenordshantering, riskmedvetenhet och digital självreglering förskjuts ansvaret från samhälleliga strukturer till individens förmåga att agera korrekt i digitala miljöer. Detta blir särskilt tydligt i relation till tidigare forskning om teknikens dubbla natur. Boëthius et al. (2023, s. 506 & 513) beskriver hur tekniken både möjliggör kontroll och fungerar som verktyg för motstånd, medan analysmaterialet i större utsträckning betonar skydd, riskhantering och säkerhetspraktiker.

Därmed framträder en spänning mellan teknik som möjlighet till handlingsförmåga och teknik som riskområde som kräver disciplinering och självövervakning.

7.4 Juridisk neutralisering och avpolitisering

En viktig poängtering i analysen är att juridiken både synliggör och neutraliserar könsmakt. I policytexter konstrueras digital kontroll explicit som mäns våld mot kvinnor, men i de rättsliga formuleringarna omformas våldet successivt till könsneutrala kategorier såsom "gärningspersonen", "förbudsperson" och "den som".

Denna juridiska neutralisering är komplex och möjliggör rättssäkerhet och generell tillämpning, men riskerar samtidigt att osynliggöra våldets strukturella och patriarkala dimensioner. Å ena sidan kan detta förstås genom straffrättens fokus på individuellt skuldansvar och tydligt avgränsade handlingar, där komplexa maktrelationer översätts till individuella juridiska frågor (Samuels 2013, s. 140 & 144). Därmed riskerar digital kontroll att förstås som individuella avvikelser snarare än uttryck för könsmaktsordningar, vilket även O'Brien och Maras (2024, s. 188–189) identifierar i internationella policyramverk. Å andra sidan även förstås i relation till straffrättens grundläggande logik, där ansvar huvudsakligen konstrueras genom individuellt skuldansvar och tydligt avgränsade handlingar. För att våld ska kunna regleras rättsligt krävs identifierbara gärningar, konkreta rekvisit och en specifik gärningsperson, vilket innebär att komplexa maktstrukturer ofta översätts till individuella handlingar och subjektiva skuldfrågor. Där straffrätten i detta sammanhang spelar en viktig roll för att synliggöra och kriminalisera våldsformer som tidigare osynliggjorts, vilket stärker kvinnors rättsliga skydd (Samuels 2013, s. 138 & 144).

7.5 Studiens begränsningar och framtida forskning

Denna studie har begränsningar som behöver beaktas. För det första bygger analysen på policy- och rättsliga dokument, vilket innebär att studien undersöker diskursiva konstruktioner snarare än levda erfarenheter av digital kontroll. Studien kan därför inte uttala sig om hur unga kvinnor och flickor faktiskt upplever, tolkar eller hanterar våldet i praktiken.

För det andra är materialet uteslutande svenskt, vilket begränsar möjligheten att förstå hur digital kontroll konstrueras i andra kulturella och juridiska kontexter. Tidigare forskning pekar på att det finns stora forskningsluckor kring digital kontroll i det globala syd samt bland HBTQI+-personer och andra marginaliserade grupper (Afrouz & Vassos 2024, s. 2824; Rogers et al. 2023, s. 2223).

En ytterligare begränsning är att analysen främst fokuserar på hur ansvar konstrueras i relation till utsatta och förövare, medan teknikföretagens och plattformarnas ansvar endast behandlas indirekt. Framtida forskning skulle därför kunna undersöka hur

digitala plattformar, algoritmer och kommersiella teknikaktörer diskursivt positioneras i policy och lagstiftning kring digital kontroll.

Det finns även behov av fler studier som analyserar hur juridiska och politiska dokument balanserar mellan könsneutralitet och erkännandet av mäns våld mot kvinnor. Vidare forskning skulle kunna undersöka hur denna juridiska neutralisering påverkar rättstillämpning, skyddsinsatser och förståelsen av digital kontroll som könat våld.

Slutligen skulle framtida forskning kunna kombinera kritisk diskursanalys med intervjuer eller etnografiska metoder för att synliggöra hur policyernas problemformuleringar påverkar professionellas arbete och utsatta individers handlingsutrymme i praktiken.

8. Slutsatser

Studien har syftat till att undersöka hur digital kontroll konstrueras i svenska policy- och rättsliga dokument genom framställningar av unga kvinnor och flickors utsatthet samt förövarens roll och ansvar. Analysen visar att digital kontroll förstås genom flera parallella och delvis motstridiga konstruktioner där både den utsatta individen och förövaren tillskrivs särskilda positioner, ansvar och handlingsutrymmen. Dessa konstruktioner formar samtidigt bredare förståelser av digital kontroll som samhällsproblem och påverkar vilka åtgärder som framstår som möjliga och legitima.

Studien visar att unga kvinnor och flickor konstrueras som särskilt sårbara subjekt i behov av skydd, kunskap och preventiva insatser, samtidigt som de förväntas identifiera, förstå och hantera risker i digitala miljöer genom självreglering, riskmedvetenhet och digital kompetens. Fokus riktas därmed mot den utsattas säkerhetsstrategier och förmåga att skydda sig från kontroll. Parallellt konstrueras förövaren dels som en aktiv kontrollutövande aktör inom ramen för mäns våld mot kvinnor, dels genom juridiskt neutraliserade kategorier där våldet översätts till individuella handlingar och rättsliga rekvisit. På så sätt skapas en förståelse där digital kontroll både framstår som ett könat våldproblem och som ett individuellt säkerhets- och riskhanteringsproblem.

Vidare visar analysen att relationen mellan den utsatta individen och förövaren ofta förstås genom en preventiv och säkerhetsorienterad logik. Den utsatta konstrueras som någon som kontinuerligt måste vara vaksam och skydda sig, medan förövaren framställs som ett potentiellt risksubjekt vars handlingar ska identifieras, övervakas och förebyggas genom juridiska och tekniska åtgärder såsom kontaktförbud, riskbedömningar och övervakning. Digital kontroll förstås därmed som ett permanent och expansivt riskfenomen där tekniken möjliggör ständig närvaro och kontroll oberoende av tid och plats. Detta bidrar samtidigt till att staten legitimeras som en riskhanterande aktör med ansvar för prevention och säkerhetsstyrning.

Sammantaget visar studien att konstruktionerna av både utsatta och förövare skapar en spänning mellan strukturella och individualiserande förståelser av våld. Detta är komplext då denna individualisering dels kan förstås genom straffrättens fokus på

individuellt ansvar och tydligt avgränsade handlingar, där komplexa maktrelationer översätts till juridiska frågor. Samtidigt kan rättslig reglering även bidra till att synliggöra och erkänna våldsformer som tidigare inte uppmärksammats inom rättssystemet, vilket stärker skyddet för utsatta kvinnor och flickor. Trots detta tenderar delar av materialet att reducera digital kontroll till frågor om cybersäkerhet, riskhantering och individuellt ansvar, vilket riskerar att osynliggöra de relationella och patriarkala dimensionerna av våldet.

Studien bidrar därmed med kunskap om hur policy- och rättsliga dokument inte enbart beskriver digital kontroll utan också aktivt formar förståelser av våld, ansvar, risk och prevention. Genom dessa konstruktioner produceras föreställningar om vilka subjekt som ska skyddas, kontrolleras eller förändras, samtidigt som vissa samhälleliga maktstrukturer riskerar att hamna i bakgrunden.

9. Källförteckning

9.1 Litteratur

Alvehus, J. (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*. 2 uppl. Stockholm: Liber.

Andersson, U. (2004). *Hans (ord) eller hennes?: En könsteoretisk analys av straffrättsligt skydd mot sexuella övergrepp*. Lund: Bokbox.

Banakar, R. (2009). Law Through Sociology's Looking Glass: Conflict and Competition in Sociological Studies of Law. I: Denis, A. & Kalekin-Fishman, D. (red.). *The ISA New Handbook in Contemporary International Sociology: Conflict, Competition, and Cooperation*. London: Sage, s. 58-73.
<https://doi.org/10.4135/9781446214626.n5>

Banakar, R. (2013). *Who Needs the Classics? On the Relevance of Classical Legal Sociology for the Study of Current Social and Legal Problems* (Research Paper nr. 13-04). London: University of Westminster School of Law.

Bergström, G. & Ekström, L. (2018). Tre diskursanalytiska inriktningar. I: Bergström, G. & Boréus, K. (red.). *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur, s. 253-303.

Boréus, K. & Seiler Brylla, C. (2018). Kritisk diskursanalys. I: Bergström, G. & Boréus, K. (red.). *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur, s. 305-353.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber ekonomi.

Burman, M. (2011). Kön, makt och diskurser i straffrätten. I: Svensson, E.-M. (red.). *På vei: Kjønn og rett i Norden*. Göteborg: Makadam Förlag, s. 386-403.

Börjesson, M. & Palmblad, E. (2007). Introduktion. I: Börjesson, M. & Palmblad, E. (red.) *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber, s. 7-26.

Dragiewicz, M. (2018) Antifeminism and backlash: a critical criminological imperative. I: DeKeseredy, W. S. & Dragiewicz, M. (red.) *Routledge Handbook of Critical Criminology*. 2 uppl. Abingdon: Routledge. s. 334-347.
<https://doi.org/10.4324/9781315622040>

Gunnarsson, Å., Svensson, E.-M., Käll, J. & Svedberg, W. (2018). *Genusrättsvetenskap*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Hart, C. (2025). *Doing a literature review: releasing the social science research imagination*. 3 uppl. Reprint London: Sage Publications.

Jørgensen, M. W. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. övers. Sven-Erik Torhell. Lund: Studentlitteratur.

Lindstedt, I. (2019). *Forskningens hantverk*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Powell, A., Henry, N. & Flynn, A. (2018). Image-based sexual abuse. I: DeKeseredy, W. S. & Dragiewicz, M. (red.). *The Routledge Handbook of Critical Criminology*. 2 uppl. Abingdon: Routledge, s. 305-315.
<https://doi.org/10.4324/9781315622040>

Renzetti, C. M. (2018). Feminist perspectives. I: DeKeseredy, W. S. & Dragiewicz, M. (red.). *The Routledge Handbook of Critical Criminology*. 2 uppl. Abingdon: Routledge, s. 74-82.
<https://doi.org/10.4324/9781315622040>

Samuels, H. (2013). Feminist Legal Theory. I: Banakar, R. & Travers, M. (red.). *Law and Social Theory*. 2 uppl. Oxford: Hart Publishing, s. 129-145.

Svensson, P. (2019). *Diskursanalys*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.

9.2 Forskningsartiklar

Afrouz, R. & Vassos, S. (2024) "Adolescents' Experiences of Cyber-Dating Abuse and the Pattern of Abuse Through Technology, A Scoping Review", *Trauma, Violence, & Abuse*, vol. 25, nr. 4, s. 2814–2828.

<https://doi.org/10.1177/15248380241227457>

Aghtaie, N., Larkins, C., Barter, C., Stanley, N., Wood, M. & Øverlien, C. (2018) "Interpersonal violence and abuse in young people's relationships in five European countries: online and offline normalisation of heteronormativity", *Journal of Gender-Based Violence*, vol. 2, nr. 2, s. 293–310.

<https://doi.org/10.1332/239868018X15263879270302>

Boëthius, S., Åkerström, M. & Hydén, M. (2023) "The double-edged sword – abused women's experiences of digital technology", *European Journal of Social Work*, vol. 26, nr. 3, s. 506–518.

<https://doi.org/10.1080/13691457.2022.2040437>

Bäckström Olofsson, H. & Lauri, J. (2024) "Caring technology? Mobile applications as innovations against gendered violence", *Tidskrift för genusvetenskap* vol. 44, nr. 3, s. 7–24.

<https://doi.org/10.55870/tgv.v44i3.14800>

Dragiewicz, M., Burgess, J., Matamoros-Fernández, A., Salter, M., Suzor, N.P., Woodlock, D. & Harris, B. (2018) "Technology facilitated coercive control: domestic violence and the competing roles of digital media platforms", *Feminist Media Studies*, vol. 18, nr. 4, s. 609–625.

<https://doi.org/10.1080/14680777.2018.1447341>

Hellevik, P. & Øverlien, C. (2016) "Teenage intimate partner violence: Factors associated with victimization among Norwegian youths", *Scandinavian Journal of Public Health*, vol. 44, nr. 7, s. 702–708.

<https://doi.org/10.1177/1403494816657264>

Hertlein, K.M. (2021) "The Weaponized Web: How Internet Technologies Fuel Intimate Partner Violence", *International Journal of Systemic Therapy*, vol. 32, nr. 3, s. 171–193.
<https://doi.org/10.1080/2692398X.2021.1906619>

Melvin, E. & Dasgupta, S. (2025) "Patterns of Control: A Narrative Review Exploring the Nature and Scope of Technologically Mediated Intimate Partner Violence Among Generation Z Individuals", *Sexes*, vol. 6, nr. 4, s. 1–14.
<https://doi.org/10.3390/sexes6040064>

O'Brien, W. & Maras, M-H. (2024) "Technology-facilitated coercive control: response, redress, risk, and reform", *International Review of Law, Computers & Technology*, vol. 38, nr. 2, s. 174–194.
<https://doi.org/10.1080/13600869.2023.2295097>

Pentaraki, M. & Speake, J. (2024) "Technology-facilitated abuse within the context of intimate partner violence: Barriers to and recommendations for safety planning", *Human Geographies*, vol. 18, nr. 1, s. 1–19.
<https://doi.org/10.5719/hgeo.2024.181.1>

Rogers, M.M., Fisher, C., Ali, P., Allmark, P. & Fontes, L. (2023) "Technology-Facilitated Abuse in Intimate Relationships: A Scoping Review", *Trauma, Violence, & Abuse*, vol. 24, nr. 4, s. 2210–2226.
<https://doi.org/10.1177/15248380221090218>

Slemon, A. (2025). "Absences and silences in critical discourse analysis: Methodological reflections". *International Journal of Qualitative Methods*, vol. 24, 1-10.
<https://doi.org/10.1177/16094069251321250>

Stonard, K.E., Bowen, E., Walker, K. & Price, S.A. (2017) "'They'll Always Find a Way to Get to You': Technology Use in Adolescent Romantic Relationships and Its Role in Dating Violence and Abuse", *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 32, nr. 14, s. 2083–2117.
<https://doi.org/10.1177/0886260515590787>

Urinboyev, R., Wickenberg, P. & Leo, U. (2016). "Child Rights, Classroom and School Management: A Systematic Literature Review". *International Journal of Children's Rights*, vol. 24, nr. 3, s. 522-547.

<https://doi.org/10.1163/15718182-02403002>

Øverlien, C., Hellevik, P.M. & Korkmaz, S. (2020) "Young Women's Experiences of Intimate Partner Violence – Narratives of Control, Terror, and Resistance", *Journal of Family Violence*, vol. 35, s. 803–814.

<https://doi.org/10.1007/s10896-019-00120-9>

9.3 Offentligt tryck

9.3.1 Propositioner

Prop. 2010/11:45. *Förbättrat skydd mot stalkning.*

Prop. 2016/17:222. *Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten.*

Prop. 2024/25:123. *Kontaktförbud - ett utökat skydd för utsatta personer.*

Prop. 2025/26:138. *En särskild straffbestämmelse för psykiskt våld.*

9.3.2 Statens offentliga utredningar

SOU 2008:81. *Stalkning - ett allvarligt brott.*

SOU 2016:7. *Integritet och straffskydd.*

9.3.3 Departementsserien

Regeringskansliet (2022). *Straffansvar för psykiskt våld* (DS 2022:18). Stockholm:

Justitiedepartementet.

<https://www.regeringen.se/contentassets/c0aef5057df6437c9e57e5daa1805bde/straffansvar-for-psykiskt-vald-ds-202218.pdf>

9.3.4 Regeringens skrivelse

Regeringen (2016). *Makt, mål och myndighet - feministisk politik för en jämställd framtid* (Skr. 2016/17:10). Stockholm: Regeringskansliet.

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2016/11/skr.-20161710/>

9.4 Rapporter, internetkällor & övrigt

Arbetsmarknadsdepartementet. (2024). *Fri och trygg utan våld och förtryck: Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024-2026*. Stockholm: Regeringskansliet.

[Fri och trygg - Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024-2026](#) [2026-03-20].

Jakobsson, S. & Blomkvist, A. (2025). *Digitala dimensioner av våld i vuxnas nära relationer: En kunskaps- och forskningsöversikt om teknologifaciliterat våld och stödprocesser*. Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), Uppsala universitet (NCK-rapport 2025:4).

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/digitala-dimensioner-av-vald-i-vuxnas-nara-relationer/> [2026-03-24].

Jämställdhetsmyndigheten. (2026). *Det gränslösa våldet: En sammanställning av kunskap och åtgärder mot teknologifaciliterat våld*. Göteborg: Jämställdhetsmyndigheten (Rapport 2026:1).

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/rapport-2026-1-det-granslosa-valdet-en-kartlaggning-av-den-digitala-teknikens-betydelse-for-mans-vald-mot-kvinnor-och-vald-mot-barn/> [2026-03-24].

Regeringen. (2024). *Åtgärdsprogram mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck*.

[Åtgärdsprogram mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck - Regeringen.se](#) [2026-03-24].

Skolverket (2026a). *Elevers digitala liv - i och utanför skolan: Grundskolan, anpassade grundskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan*. Solna: Skolverket (Rapport 2026:3). <https://www.skolverket.se/sok-publikationer/publikationsserier/rapporter/2026/elevs-digitala-liv---i-och-utanfor-skolan> [2026-03-24].

Skolverket (2026b). *Uppdrag att undersöka användning av digitala enheter i skolan och fritidshemmet: Redovisning av regeringsuppdrag*. Stockholm: Skolverket. S. 1-29.

<https://www.skolverket.se/sok-publikationer/publikationsserier/regeringsuppdrag/2025/uppdrag-att-undersoka-anvandning-av-digitala-enheter-i-skolan-och-fritidshemmet---delredovisning> [2026-03-24].

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed-2017.html> [2026-04-03]

10. Bilagor

10.1 Tidigare forskning

Bilaga 1: Inkluderings- och exkluderingskriterier

Kriterium	Inkluderingskriterier	Exkluderingskriterier
Huvudtema och fokus	Kontroll, digital kontroll och coercive control. Fokus på teknikens roll som verktyg för maktutövning. Våldets koppling till strukturell ojämlikhet och könsnormer.	Studier med primärt fokus på grooming, deepfakes, eller resiliens (artiklar som enbart fokuserar på hur kontrollen motverkas av offret). Studier som fokuserar på skillnaderna mellan män och kvinnors utsatthet för fenomenet.
Tidsperiod	Studier publicerade mellan 2016 och 2026 inkluderades för att säkerställa att underlaget är aktuellt i förhållande till den tekniska utvecklingen.	Studier publicerade före 2016, då äldre forskning bedömdes vara inaktuell till följd av den snabba teknologiska utvecklingen.
Population	Unga kvinnor/ flickor till och med gymnasieåldern.	Studier med fokus på vuxna, äldre än gymnasieåldern.
Geografisk kontext	Fokus på nordisk kontext eller generaliserbar kontext genom översiktsstudier som inkluderar flertalet länder.	Studier från specifika icke-västerländska kontexter som inte ingår i bredare översikter.
Metodologi och data	Empiriska studier (både kvalitativa och kvantitativa) men gärna kvalitativ och teoretisk forskning om maktmönster och levda erfarenheter.	Studier som enbart presenterar statistik eller fokuserar på droger och alkohol som primära variabler.
Kvalitetskrav	Vetenskapligt granskade (peer-reviewed) artiklar.	Icke peer-reviewed artiklar.
Språk	Studier publicerade på engelska eller svenska.	Studier på andra språk än engelska eller svenska (p.g.a. resursbrist för översättning).

Bilaga 2: Litteratursökning i Finn

	Sökord	Parametrar	Antal resultat (avrundat om över 100)
1	"Technology-facilitated" OR "digital" OR "online" AND "dating violence" OR "youth intimate partner violence" OR "intimate partner violence" AND control OR surveillance	-Peer reviewed -2015-2025 -Engelska	1700
2	"Digital monitoring behaviors" AND "Intimate partner" OR "Romantic relationships" AND youth OR "adolescents" OR "teenage"	(Samma parametrar)	2
3	"digital dating abuse" AND "youth"	(Samma parametrar)	19
4	"intimate partner violence" AND "artificial intelligence" AND sweden	-Sökning i abstract	Noll
5	"intimate partner violence" AND "artificial intelligence"	(Samma parametrar)	17
		-Sökning i abstract -Peer-reviewed -Vetenskaplig tidskrift	13
6	"intimate partner violence" AND "deep fake"	(Samma parametrar)	1
7	"technologically facilitated intimate partner violence"	(Samma parametrar)	1
8	"technologically facilitated partner violence"	(Samma parametrar)	Noll
9	"intimate partner violence" AND technol*	(Samma parametrar)	1000
10	"intimate partner violence" AND technol* NOT evidence NOT sol* NOT health NOT tackl* NOT protect* NOT secur*	(Samma parametrar)	250
11	"intimate partner violence" AND "technology-facilitated abuse"	(Samma parametrar)	14

12	swed* AND "technology-facilitated abuse"	(Samma parametrar)	2
13	swed* AND "intimate partner violence" AND technol*	(Samma parametrar)	4
14	sve* AND våld* AND teknolog*	(Samma parametrar)	1
15	"technology facilitated violence" AND swed* AND young	-Sökning i abstract -Peer-reviewed	1
16	"technology facilitated violence" AND swed* AND youth	(Samma parametrar)	Noll
17	"technology facilitated violence" AND swed* AND girl	(Samma parametrar)	1
18	"technology facilitated violence" AND swed* AND adolescence	(Samma parametrar)	1
19	"technology-facilitated" AND swed* AND young	(Samma parametrar)	2
20	"technology-facilitated violence against women and girls" AND swed*	(Samma parametrar)	Noll
21	"technology-facilitated violence against women and girls"	(Samma parametrar)	1
22	"technology facilitated gender-based violence"	(Samma parametrar)	55
23	"technology facilitated coercive control" AND swed* AND young	(Samma parametrar)	Noll
24	"technology facilitated coercive control" AND swed*	(Samma parametrar)	Noll
25	"technology facilitated coercive control"	(Samma parametrar)	7
26	"digital violence" AND young	-Sökning i abstract -Peer-reviewed -Engelska	8
27	"image-based sexual assault" AND swed* AND young	(Samma parametrar)	Noll
28	"image-based sexual assault" AND swed* AND adolescence	(Samma parametrar)	Noll

29	"image-based sexual assault" AND young	(Samma parametrar)	Noll
30	"image-based sexual assault"	(Samma parametrar)	Noll
31	technolog* AND young AND swed* AND harass*	-Sökning i abstract -Peer-reviewed	3
32	technolog* AND young AND harass*	(Samma parametrar)	290
		-Val av ämne: "adolescence (13-17 yrs)"	9
33	cyber* AND young AND violence	-Sökning i abstract -Peer-reviewed	510
34	cyber* AND young AND violence AND swed*	(Samma parametrar)	4
35	cyber* AND young AND violence NOT health NOT predict* NOT prevent*	-Sökning i abstract -Peer-reviewed -Engelska	200
36	cyber* AND adolescence AND violence	(Samma parametrar)	150
37	cyber* AND young AND violence NOT health NOT predict* NOT prevent*	-Sökning i abstract: cyber*; young; violence -Sökning i alla fält: health; predict*; prevent* -Peer-reviewed -Engelska	10
38	"digital control" AND swed*	-Sökning i abstract -Peer-reviewed	5
39	"coercive control" AND swed* AND digital	(Samma parametrar)	1
40	swed* AND "digital violence"	(Samma parametrar)	1

41	"digital control" AND young	(Samma parametrar)	16
42	"digital violence" AND young	(Samma parametrar)	15
		-Sökning i abstract -Peer-reviewed -Engelska	8
43	digital AND "young women" AND control	(Samma parametrar)	140
44	digital AND "young women" AND control AND swed*	(Samma parametrar)	1
45	"digital dating abuse" AND swed*	(Samma parametrar)	Noll
46	"digital dating abuse"	(Samma parametrar)	120
47	"digital dating abuse" AND young	(Samma parametrar)	7

Bilaga 3: Litteratursökning i EBSCOhost

	Sökord	Parametrar	Antal resultat (avrundat om över 100)
1	"Digital abuse"	-Peer reviewed -2015-2025 -Engelska	110
2	"Digital abuse" AND Youth	(Samma parametrar)	10
3	"digital abuse" OR "cyber digital abuse" OR "technology facilitated violence" AND youth OR adolescent OR "young women" AND dating OR "intimate partner" NOT sexual	(Samma parametrar)	110

Bilaga 4: Deskriptiv analys av litteratursökning

Publikation, år, land	Författare	Publikations typ	Citeringar	Metod	Teorier	Tema 1	Tema 2
<i>Adolescents' Experiences of Cyber-Dating Abuse and the Pattern of Abuse Through Technology, A Scoping Review</i> (2024) Australien	Afrouz, R. & Vassos, S.	Kartläggande litteraturöversikt	49	Tematisk innehållsanalys	Feministisk teori	x	x
<i>Interpersonal violence and abuse in young people's relationships in five European countries: online and offline normalisation of heteronormativity</i> (2018) England och Sverige	Aghtaie, N., Larkins, C., Barter, C., Stanley, N., Wood, M. & Øverlien, C.	Peer-review artikel	81	Kvalitativ intervju	-Tvångsmässig kontroll (coercive control) -Kulturellt våld (cultural violence)	x	x
<i>The double-edged sword - abused women's experiences of digital technology</i> (2023) Sverige	Boëthius, S., Åkerman, M. & Hydén, M.	Peer-review artikel	46	Kvalitativ intervju	Tvångsmässig kontroll (coercive control)	x	x

<i>CARING TECHNOLOGY ?Mobile applications as innovations against gendered violence (2024)</i> Sverige	Bäckström Olofsson , H. & Lauri, J.	Peer-review artikel	-	Diskursanalys	-Sociotekniska föreställningar (sociotechnical imaginaries) -Feministisk teori -Normalisering	x	x
<i>Technology facilitated coercive control: domestic violence and the competing roles of digital media platforms (2018)</i> Australien	Dragiewicz, M., Burgess, J., Matamoros-Fernández, A., Salter, M., Suzor, N., Woodlock, D., & Harris, B.	Peer-review artikel	499	Syntes över befintliga studier som identifierar utmaningar för plattformars styrning.	Evan Starks modell om coercive control. Patriarkal ojämlikhet och digitala plattformars affordances.	x	x
<i>Teenage intimate partner violence: Factors associated with victimization among Norwegian youths (2016)</i> Norge och Sverige	Hellevik, P. & Øverlien , C.	Peer-review artikel	95	Enkätstudie	-	x	x

<i>The Weaponized Web: How Internet Technologies Fuel Intimate Partner Violence</i> (2021) USA	Hertlein, K.	Peer-review artikel	6	Teoretisk analys av koppling mellan teknikens funktioner med beteenden vid våld i nära relationer samt samband med tidigare forskning.	Ekologisk systemteori: ontogenetisk, mikrosystemisk och exosystemisk.	x	x
<i>Patterns of Control: A Narrative Review Exploring the Nature and Scope of Technologically Mediated Intimate Partner Violence Among Generation Z Individuals</i> (2025) USA	Melvin, E. & Dasgupta, S.	Narrativ litteraturöversikt	0	Narrativ översikt, där 450 studier screenades och 38 inkluderades i analysen för att syntetisera forskning om teknologiskt våld bland unga.	-Tvångsmässig kontroll (coercive control) -Normalisering -Ömsesidigt våld inom digital dejting (Theory of reciprocal online dating violence perpetration)	x	x
<i>Technology-facilitated coercive control: response, redress, risk, and reform</i> (2024) Australien och USA	O'Brien, W. & Maras, M-H.	Peer-review artikel	7	Kvalitativ analys av rättsfall och lagstiftning i olika internationella jurisdiktioner (t.ex. Australien, Storbritannien och USA) för att belysa brister i rättslig upprättelse.	Evan Starks definition av våldsutövande kontroll som ett angrepp på autonomi, frihet och personlighet.	x	x

<i>Technology-facilitated abuse within the context of intimate partner violence: Barriers to and recommendations for safety planning</i> (2024). England.	Pentarki, M. & Speake, J.	Peer-review artikel.	7	Kvalitativa metoder bestående av semi-strukturerade intervjuer och gruppdiskussion med sex yrkesverksamma kvinnor i fyra länder.	Kritisk samhällsvetenskaplig tradition med fokus på förtryck och orättvisa. Använder begrepp som makt/maktlöshet och patriarkal övervakningskapitalism.	x	x
<i>Technology-Facilitated Abuse in Intimate Relationships: A Scoping Review</i> (2023). Australien, England och USA.	Rogers, M., Fisher, C., Ali, P., Allmark, P. & Fontes, L.	Kartläggande litteraturöversikt.	123	Tematisk innehållsanalys.	Tvångsmässig kontroll (coercive control).	x	x
<i>"They'll Always Find a Way to Get to You": Technology Use in Adolescent Romantic Relationships and Its Role in Dating Violence and Abuse</i> (2017). England.	Stonard, K., Bowen, E., Walker, K. & Price, S.	Peer-review artikel	284	Fokusgrupp, kvalitativ intervju.	Tematisk innehållsanalys.	x	x

<i>Young Women's Experiences of Intimate Partner Violence - Narratives of Control, Terror, and Resistance</i> (2020) Sverige och Norge	Øverlien, C., Hellevik, P. & Korkmaz, S.	Peer-review artikel	83	Kvalitativ intervju	Johnsons typologi om våld i hemmet: -Tvångsmässig kontroll (coercive control) -Våldsamt motstånd (violent resistance) -Situationellt parvåld (situational couple violence) -Ömsesidig våldsam kontroll (mutual violent control)	x	x
---	--	---------------------	----	---------------------	---	---	---

Bilaga 5: Inledande kodning av tematisk innehållsanalys till tidigare forskning

Författare	Övergripande teman	Kodenheter
Dragiewicz et al. (2018)	Teknikunderstött kontrollerande beteende och digitala plattformars roll.	Technology facilitated coercive control (TFCC), affordances, kontextkollaps, plattformstyrning och online-misogyni.
Katherine M. Hertlein (2021)	Teoretiska mekanismer bakom hur internetteknik främjar våld i nära relationer.	Couple and Family Technology (CFT) Framework, den mörka triaden, tillgänglighet, anonymitet och arkiverbarhet.
Emily Melvin & Satarupa Dasgupta (2025)	Generation Z och påverkan av generativ AI på våld i nära relationer.	Digital dating violence (DDV), deepfakes, sextortion, icke-konsensuell spridning av intima bilder (NCDII) och digitala stödtjänster.
Wendy O'Brien & Marie-Helen Maras (2024)	Rättsliga svar, risker med lagstiftning och behovet av strukturell reform.	Liberty crime, systemmissbruk (systems abuse), nätvidgning, överkriminalisering och teknisk kränkning av autonomi.
Maria Pentaraki & Janet Speake (2024)	Säkerhetsplanering och hinder i professionellt arbete mot teknikunderstött våld.	Patriarchal surveillance capitalism, digital klyfta mellan könen (gender digital divide), platslöshet (spacelessness) och resursbrist.
Michaela M. Rogers et al. (2023)	Duluth-modellens tillämpning på teknikunderstött våld och former av motstånd.	Duluth-modellen (en välkänd metod inom fältet för att förstå och kategorisera våld i nära relationer).
Afrouz & Vassos (2024)	Tonåringars upplevelser av cyber-dejtingvåld och hur digital teknik förändrar maktbalansen i ungas relationer.	Cyber-dating abuse, elusiveness (svår fångad natur), password sharing som tillit, självbehärskning/själv censur och informellt stöd.
Boëthius et al. (2023)	Tekniken som ett paradoxalt verktyg; hur den både möjliggör extrem kontroll och fungerar som ett verktyg för motstånd.	Counterstrikes (motattacker), "one dime threats" via bankappar, bevisinsamling (bilder/inspelningar) och digital närvaro post-separation.
Bäckström Olofsson & Lauri (2024)	Kritisk analys av mobilappar som social innovation och hur de diskurstivt konstrueras som "lösningar" på våld.	Sociotekniska föreställningar, techno-solutionism, datavisualisering av behov, popular feminism och individualisering av ansvar.
Aghtaie et al. (2018)	Normalisering av heteronormativitet och kulturellt våld i ungas relationer i fem europeiska länder.	Galtung's cultural violence, sexual gatekeeping, jungfrulighet som "hemgift", "boys being boys" och digitala plattformar för övervakning.
Øverlien et al. (2020)	Ungas narrativ om kontroll och terror samt tillämpningen av Johnsons typologi på ungas våldserfarenheter.	Patriarchal terrorism (intimate terrorism), gray zone sex (gråzonsex), teller-focused approach vid intervjuer, hemlighetsmakeri och resistens.
Stonard et al. (2017)	Kommunikationsmönster via ECT (elektronisk)	TAADVA, anknytningsstilar (anxiös/osäker), "det sätter sig i huvudet"

	kommunikationsteknik) och dess påverkan på ungas psykiska hälsa.	(it gets into your head) och permanent record av meddelanden.
Pentaraki & Speake (2024)	Professionellas kunskapsbarriärer och hinder för effektiv säkerhetsplanering mot teknikunderstött våld.	Patriarchal surveillance capitalism, digital klyfta mellan könen, spacelessness (platslöshet), IoT/Smart homes-problematik och underfinansiering.
Hellevik & Øverlien (2016)	Risikfaktorer för digital viktisiering och könsskillnader i påverkan bland norska ungdomar.	Sexting som riskfaktor, akademiska prestationer, våld i hemmet som prediktor och könade ramverk för subjektiva reaktioner.

Bilaga 6: Sammansättning av kodenheter till teman

Kodenheter	Teman	Motivering av tema
➤ Technology facilitated coercive control (TFCC) ➤ -Omnipresence ➤ Digital dating violence (DDV) ➤ Spacelessness (platslöshet) ➤ Generativ AI och deepfakes ➤ Duluth-modellen	<i>Digitala maktmekanismer och kontrollens Omnipresence</i>	Detta tema förenar de tekniska och relationella metoderna för kontroll. Hur tekniken möjliggör för förövaren att överskrida fysiska och tidsmässiga gränser, vilket skapar en känsla av att vara ständigt närvarande (omnipresence) i offrets liv. Digitala verktyg som GPS, AI och sociala medier fungerar som moderna förlängningar av traditionella kontrollmetoder inom Duluth-modellens makt- och kontrollhjul.
➤ Tekniken som ett paradoxalt verktyg ➤ Techno-resistance (tekniskt motstånd) ➤ counterstrikes (motattacker) ➤ bevisinsamling ➤ informellt stöd	<i>Handlingsförmåga, motstånd och teknikens dubbla natur</i>	Detta tema fångar offrets aktiva roll och teknikens ambivalenta funktion. Samtidigt som tekniken underlättar våld, används den strategiskt av våldsutsatta för att samla bevis, söka stöd och utöva motstånd. Det visar på en förskjutning från att enbart se kvinnor som passiva offer till att erkänna deras agens i att navigera och utmana kontrollmekanismer.
➤ Techno-solutionism ➤ Sociotekniska föreställningar ➤ Systemmissbruk (systems abuse) ➤ Yrkesverksammas kunskapsbrister ➤ Behovet av feministisk design	<i>Institutionella svar och teknikens begränsningar som lösning</i>	Temat analyserar samhällets och teknikbranschens svar på våldet. Det kritiserar föreställningen om att appar och lagändringar ensamma kan "lösa" problemet (techno-solutionism) utan att adressera strukturella orsaker. Här betonas risker med att lagstiftning kan leda till systemmissbruk mot offer samt vikten av att yrkesverksamma får specialistkunskap och att teknik designas utifrån ett feministiskt perspektiv.

Bilaga 7: Samband och variationer i kodenheter

Kodenheter	Samband	Variation
➤ <i>Technology Facilitated Coercive Control (TFCC)</i> ➤ <i>Digital Coercive Control</i>	Samtliga källor som använder dessa begrepp grundar dem i Evan Starks (2007) modell om systematiska mönster av makt och kontroll snarare än enskilda våldsincidenter. Begreppen betonar hur tekniken gör förövaren "omnipresent" (allstädes närvarande) i offrets liv.	Dragiewicz et al. (2018) fokuserar på hur plattformars affordances underlättar kontrollen. Harris & Woodlock (2019) använder specifikt "digital coercive control" för att situera skadan inom en bredare kontext av könat förtryck. O'Brien & Maras (2024) kopplar begreppet till "liberty crimes" och kränkningar av autonomi.
➤ <i>Technology-Facilitated Abuse (TFA)</i> ➤ <i>Cyber-dating abuse (CDA)</i>	Dessa används ofta som paraplybegrepp för att beskriva utnyttjande av digital hårdvara och mjukvara för att trakassera, övervaka och skada en partner. Båda begreppen belyser hur vardagsteknik som smartphones och sociala medier används som verktyg.	"Cyber-dating abuse" (CDA) och "TAADVA" används specifikt i studier om ungdomar för att fånga upp ungas unika dejtingkulturer. Pentaraki & Speake (2024) använder "TFA" för att analysera hinder i professionellas säkerhetsplanering.
➤ <i>Duluth Power</i> ➤ <i>Control Wheel (Makt- och kontrollhjulet)</i>	Flera forskare använder hjulet för att kategorisera digitala taktiker (t.ex. GPS-tracking, hacking) under hjulets åtta traditionella domäner. Det fungerar som ett pedagogiskt verktyg för att hjälpa offer att identifiera icke-fysiskt våld.	Rogers et al. (2023) visar att TFA kan typas enligt alla hjulets domäner. Havard & Lefevre (2020) menar dock att det traditionella hjulet inte fullt ut fångar den "smidiga övervakning" (agile surveillance) som mobila enheter möjliggör.
➤ <i>Digitalt våld/ Online-våld</i>	Begreppen används för att beskriva hotfulla meddelanden, kontroll via sociala medier och påtryckningar kring sexting. Det ses ofta som en förlängning eller prediktor av våld i den fysiska världen.	Hellevik & Øverlien (2016) använder "digitalt våld" som en specifik statistisk kategori jämte psykiskt och fysiskt våld. Aghtaie et al. (2018) analyserar istället online-våld som en del av en bredare kulturell våldsdiskurs.
➤ <i>Techno-resistance / Counterstrikes</i>	Belyser offrets agens och hur samma teknik som används för våld också kan användas för motstånd. Det handlar om att samla bevis, söka stöd eller strategiskt blockera förövaren.	Boëthius et al. (2023) använder termen "counterstrikes" för att beskriva hur kvinnor aktivt "outar" förövare på sociala medier. Rogers et al. (2023) använder "techno-resistance" för att beskriva bredare former av tekniskt understött motstånd.
➤ <i>Techno-solutionism / Sociotekniska föreställningar</i>	Dessa begrepp används för att kritisera föreställningen om att appar och tekniska innovationer ensamma kan lösa problemet med könsbaserat våld.	Bäckström Olofsson & Lauri (2024) fokuserar på hur kommersiella appar marknadsförs som lösningar, vilket riskerar att individualisera ansvaret och osynliggöra strukturella orsaker.

10.2 Empiriskt material

Bilaga 8: Dokumentöversikt

Dokument	Dokumenttyp	År	Funktion i materialet	Relevans för studiens syfte
Pedagogisk logik				
Skolverket (2026a) (Rapport 2026:3)	Myndighetsrapport (underlagsrapport)	2026	Empirisk undersökning av elevers digitala liv och utsatthet.	Synliggör hur flickors utsatthet konstrueras genom en pedagogisk diskurs präglad av individuellt ansvar och riskhantering.
Skolverket (2026b) (Slutredovisning U2024/01728)	Myndighetsrapport (regeringsredovisning)	2026	Slutlig redovisning av regeringsuppdrag om digitala enheter i skolan.	Konstruerar lösningar på digital utsatthet genom fokus på mognad, självreglering och ansvarsfullt teknikanvändande.
Nationell styrnings- och kunskapslogik				
Åtgärdsprogram 2024–2026 (Fri och trygg utan våld och förtryck)	Statligt åtgärdsprogram (regeringsbeslut)	2024	Övergripande styrdokument för statens nationella strategi mot våld.	Etablerar digital kontroll som ett nationellt prioriterat område och betonar behovet av ökad myndighetskunskap.
Jämställdhetsmyndigheten (2026) (Rapport 2026:1)	Myndighetsrapport (sammanställning)	2026	Redovisning av uppdrag om kunskap mot teknologifaciliterat våld.	Konstruerar utsatthet genom riskkategorisering och problematiserar individualisering av ansvar för säkerhet.
Nationellt centrum för kvinnofrid (2025) (NCK-rapport 2025:4)	Myndighetsrapport (forskningsöversikt)	2025	Vetenskapligt underlag om digitalt våld i vuxnas nära relationer.	Bidrar till förståelsen av teknikens roll som möjliggörare av förövarens ständiga närvaro (omnipresence).
Preventiv rättslig logik				

SOU 2024:13 (En effektivare kontaktförbudslagstiftning)	Statens offentliga utredning (utredningsled)	2024	Rättsligt underlag för översyn av kontaktförbudslags tiftningen.	Konstruerar utsatthet genom en teknisk och riskorienterad diskurs rörande digital övervakning som riskfaktor.
Prop. 2024/25:123 (Kontaktförbud – ett utökat skydd för utsatta personer)	Regeringsproposition (operativt led)	2025	Lagförslag som inför otillbörlig övervakning som grund för kontaktförbud.	Etablerar en preventiv logik där framtida risk ("kommer att") legitimerar tidiga ingripanden mot digital spårning.
Straffrättslig logik				
Ds 2022:18 (Straffansvar för psykiskt våld)	Departementspro memoria (utredningsled)	2022	Rättsligt utredningsunderlag för kriminalisering av psykiskt våld.	Kartlägger hur systematiska kränkningar och digital kontroll skapar mönster av utsatthet i nära relationer.
Prop. 2025/26:138 (En särskild straffbestämmelse för psykiskt våld)	Regeringsproposition (operativt led)	2026	Lagförslag för införandet av brottet psykiskt våld i brottsbalken.	Kodifierar digital kontroll som ett juridiskt skyddsproblem där skada konstrueras genom påverkan på personens självkänsla.

Bilaga 9: Exempel på textnära analys på Faircloughs textens nivå

Textutdrag	Analytiska frågor	Textens nivå (språklig observation)	Diskursiv observation	Preliminär analytisk kod
"[...] ansvaret [...] läggs därmed ofta på enskilda individer och på pedagoger" (Jämställdhetsmyndigheten 2026, s. 89).	Hur fördelas ansvar i formuleringen, och vilka aktörer framträder respektive tonas ned genom uttrycket "läggs"?	Passivisering: Verbet "läggs" tonar ned vilka aktörer som ansvarar för ansvarsfördelningen.	Konstruerar en ansvarsförskjutning från samhälleliga och institutionella nivåer till individens egen riskhantering.	Individualisering av ansvar.
"Gärningspersonen installerar en GPS-sändare [...] och på så sätt övervakar den utsatta" (Ds 2022:18, s. 310).	Hur kopplas handlingarna till "gärningspersonen", och vilka egenskaper tillskrivs förövaren genom beskrivningen av övervakning och kontroll?	Hög transitivity: Aktiva verb såsom "installerar" och "övervakar" kopplar handlingarna direkt till förövaren.	Konstruerar förövaren som en aktiv och tekniskt kapabel aktör som utövar kontroll genom digital teknik.	Förövaren som aktiv digital kontrollutövare.
"[...] det finns risk för att förbudspersonen kommer att begå nya handlingar" (SOU 2024:13, s. 30).	Hur framställs risken för framtida handlingar i formuleringen "kommer att begå", och hur påverkar detta förståelsen av förövaren?	Modalitet: Hjälpverbet "kommer att" uttrycker en stark framtidsorienterad säkerhet kring potentiella handlingar.	Producerar en riskförståelse där preventiva ingripanden legitimeras genom sannolikhet för framtida våld.	Risk och prevention.
"Det beskrivs som en 'kapprustning' mellan våldsutövare och myndigheter" (Jämställdhetsmyndigheten 2026, s. 29).	Hur påverkar formuleringen "kapprustning" förståelsen av relationen mellan våldsutövare och myndigheter, samt hur detta påverkar bilden av förövaren?	Metaforbruk: Den militära metaforen "kapprustning" framställer relationen som en ständig konflikt mellan två motparter.	Förövaren konstrueras som en adaptiv och tekniskt kompetent aktör i konflikt med statliga motåtgärder.	Förövarska p (teknisk kompetens)

"Tekniken gör det möjligt för förövare att utvidga sin räckvidd [...]" (Jakobsson & Blomkvist 2025, s. 2).	Hur beskrivs teknikens betydelse för förövarens möjligheter att utöva kontroll och utvidga sin räckvidd?	Agentivitet: Tekniken tillskrivs en central möjliggörande funktion genom formuleringen "gör det möjligt".	Tekniken framställs som en viktig förutsättning för kontrollens räckvidd och kontinuitet.	Teknikens agentivitet.
"Äldre elever tenderar att oftare erkänna eget förövarskap, vilket kan förklaras av både mognad och ökad medvetenhet [...]" (Skolverket 2026b, s.17).	Vilka förklaringar utelämnas när förövarskapet uteslutande förklaras genom individens psykologiska mognadsprocess?	Förövarskap kopplas språkligt till "mognad" och "medvetenhet", vilket individualiserar förklaringen genom utvecklingspsykologiska begrepp.	Här skapas en tydlig tystnad kring patriarkala våldsnormer och kollektiva maskulinitetsnormer. Genom att förklara förövarskap med bristande mognad osynliggörs hur kontrollhandlingar kan vara strategiska uttryck för dominans snarare än bara uttryck för en utvecklad hjärna.	Tystnad (strukturellt maktproblem).

Bilaga 10: Exempel på dokumentanalys på Faircloughs diskursiv praktik nivå

Dokumentrelation	Diskursiv praktik (vad analyserades)	Diskursiv observation (självständiga citatutdrag)	Analytisk fråga	Analytisk betydelse
Skolverket (2026a & 2026b)	Interdiskursivitet (pedagogisk logik och individuell risk).	"Eleverna verkar se det som en självklarhet men lärarna uppmanar dem att inte dela sådant" (Skolverket, 2026a, s. 63). "Äldre elever tenderar att oftare erkänna eget förövarskap, vilket kan förklaras av både mognad och ökad medvetenhet" (Skolverket, 2026b, s. 17).	Hur förs förståelser av mognad, ansvar och digital risk samman i beskrivningen av unga förövare och utsatta?	Synliggör hur digital kontroll i skolan tenderar att förstås genom elevens individuella mognad och självreglering snarare än genom bredare maktstrukturer.
Åtgärdsprogrammet, Jämställdhetsmyndigheten & NCK	Stabilisering av problemförståelse (intertextualitet).	"Tekniken gör det möjligt för förövare att utvidga sin räckvidd... och skapa en känsla av ständig närvaro" (NCK, 2025, s. 2). "Flickor och kvinnor är i högre grad än pojkar och män utsatta för sexualiserat våld digitalt" (Jämställdhetsmyndigheten, 2026a, s. 7).	Hur återkommer och förs liknande beskrivningar av digital kontroll och könat våld vidare mellan dokumenten?	Mellan dokumenten förs en återkommande förståelse vidare där digital kontroll kopplas till mäns våld mot kvinnor och beskrivs som gränslös, ständig och tekniskt förstärkt. Teknikens möjligheter till ständig närvaro integreras därmed successivt i den genuspolitiska problemförståelsen.
SOU 2024:13 & Prop. 2024/25:123	Diskursiv förskjutning (från teknik till autonomi)	"[...] förbudspersonen övervakar... t.ex. genom GPS-utrustning eller andra slags digitala hjälpmedel" (SOU 2024:13, s. 17). "[...] ett påträngande och kontrollerande handlingsmönster som är ägnat att hämma den övervakade från att göra självständiga	Hur förändras beskrivningen av teknisk övervakning och risk mellan utredning och proposition?	Illustrerar en diskursiv förskjutning där teknisk övervakning successivt omformuleras till ett hot mot individens frihet och autonomi, vilket legitimerar utvidgade

		livsval" (Prop. 2024/25:123, s. 30).		preventiva ingripanden.
Ds 2022:18 & Prop. 2025/26:138	Intertextualitet och juridisk operationalisering	"[...] upprepat utsätter en annan person för... kränkande gärningar [...] döms för psykisk misshandel" (Ds 2022:18, s. 391). "För psykiskt våld döms också den som utsätter en annan person för otillbörlig övervakning som är varaktig" (Prop. 2025/26:138, s. 7).	Hur omformas beskrivningar av digital kontroll till juridiskt reglerbara handlingar i propositionerna?	Visar hur relationell utsatthet översätts till straffrättsliga rekvisit; genom att inkludera varaktig övervakning som självständig grund omformas digital kontroll till ett juridiskt reglerbart skyddsobjekt.
Internationella ramverk till propositionerna	Legitimering genom intertextuella kedjor	"Synpunkter på att skyddet i lagstiftningen kan stärkas ytterligare har också tagits upp av Europarådets expertgrupp Grevio, som granskat Sveriges genomförande av Istanbulkonventionen" (SOU 2024:13, s. 461). "Propositionen hänvisar även till Istanbulkonventionens förklarande rapport där psykiskt våld beskrivs som: '...avsiktligt (intentional) beteende som på ett allvarligt sätt påverkar en annan persons psykiska integritet...' (Prop. 2025/26:138, s. 9).	Finns det kunskapsunderlag för att motivera lagförslag och skyddsåtgärder?	Dokumenten visar hur staten hämtar auktoritet från internationella mandat för att motivera svensk lagstiftning, särskilt beträffande krav på uppsåt och behovet av akuta skyddsåtgärder vid digital övervakning.
Från utredning till slutlig reglering	Neutralisering och diskursiv förskjutning	"Mäns våld mot kvinnor..." (Ds 2022:18, s. 17) "[...] för att underlätta läsningen har vi valt att använda begreppen förbudsperson respektive skyddsperson" (Prop. 2024/25:123, s. 128).	Hur förändras förståelsen av förövaren och utsatta mellan utredning och slutlig reglering?	Synliggör en juridisk neutralisering där våldets strukturella dimensioner ges mindre utrymme när regleringen översätts till operativt tillämpbara kategorier.

Bilaga 11: Konstruktionen av den utsatta individens ansvar

Textutdrag (empiri)	Mindre konstruktioner (Textnivå / Preliminär kod)	Diskursivt mönster (Diskursiv praktik)	Övergripande analytiskt tema
"Eleverna verkar se det [lösenordsdelning] som en självklarhet men lärarna uppmanar dem att inte dela sådant" (Skolverket 2026a, s. 63).	Den omedvetna riskbäraren: Utsatthet ramas in som en kognitiv brist eller oreflekterat beteende hos individen.	Pedagogisk styrning: Fokus förskjuts från våldshandlingen till behovet av individens beteendekorrigerande och vägledning.	Riskmedvetenhet och självreglering
"...det saknades ett språk för att beskriva det våld som förekommer... stora kunskapsluckor hos de unga" (Ds 2022:18, s. 62).	Den kunskapslösa: Utsatthet förstås som ett resultat av informationsbrist och språklig oförmåga.		
"Flickor i tonåren utsätts... pressa dem... mot deras vilja" (Skolverket 2026a, s. 28).	Passiv mottagare: Flickor positioneras som mottagare av yttre risker snarare än som handlande agenter.	Skyddslogik: Utsatthet konstrueras som ett varaktigt tillstånd av sårbarhet som motiverar statlig intervention.	Skyddslogik och sårbarhet
"...om kränkningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla" (Prop. 2025/26:138, s. 1).	Psykisk bräcklighet: Fokus på inre psykologiska tillstånd och emotionell skada framför yttre handlingsfrihet.		
"ansvaret [...] läggs därmed ofta på enskilda individer och på pedagoger" (Jämställdhetsmyndigheten 2026a, s. 89).	Ansvarsförskjutning: Passivisering "läggs" döljer vem som fördelar ansvaret och gör säkerhet till ett privat projekt.	Techno-solutionism: Strukturella maktrelationer ersätts av tekniska förklaringar och krav på individuell digital kompetens.	Teknik som individproblem
"Dessa [digitala medier] används i stor utsträckning som ett hjälpmedel för övervakning..." (Arbetsmarknadsdep. 2024, s. 24).	Teknisk instrumentalism: Tekniken konstrueras som ett neutralt verktyg frikopplat från sociala maktrelationer.		

Bilaga 12: Konstruktionen av förövarens ansvar

Textutdrag (empiri)	Mindre konstruktioner (Textnivå / Preliminär kod)	Diskursivt mönster (Diskursiv praktik)	Övergripande analytiskt tema
"...kan förklaras av både mognad och ökad medvetenhet" (Skolverket 2026b, s. 17).	Den omogne aktören: Våld naturaliseras som en bristande mognadsprocess snarare än maktutövning.	Individualiserande diskurs: Våldet avpolitiseras genom att knytas till individens inre utveckling och juridiska uppsåt.	Individualiseringen av våld
"För straffansvar krävs att gärningspersonen har begått gärningen med [...] likgiltighetsuppsåt" (Prop. 2025/26:138, s. 52).	Det rationella rättssubjektet: Ansvar snävas in till juridiskt definierad intention och mental inställning.		
"Våldet utövas i första hand av pojkar och män – och det är framför allt flickor och kvinnor som utsätts" (Jämställdhetsmyndighet en. 2026a, s. 5).	Den kollektiva maktutövaren: Genom pluralformer och statistik konstrueras förövaren som bärare av en könad position.	Strukturell genuskurs: Våldet erkänns som ett uttryck för en ojämlik genusrelation och patriarkala maktstrukturer.	Den könade kontrollaktören.
"Mannen börjar inte sällan att kontrollera kvinnan, förbjuder henne..." (Ds 2022:18, s. 78).	Aktiv dominansaktör: Positioneras som handlande subjekt genom aktiva verbformer (kontrollera, tvinga).		
"Det beskrivs som en 'kapprustning' mellan våldsutövare och myndigheter" (Jämställdhetsmynd. 2026a, s. 29).	Den tekniskt adaptiva aktören: Förövaren konstrueras som en kompetent och strategisk motpart till staten.	Preventiv styrning: Kombination av teknisk skicklighet och framtida farlighet motiverar proaktiva statliga ingrepp.	Teknik, prevention och risksubjekt.

"...finns risk för att förbudspersonen kommer att begå nya handlingar" (SOU 2024:13, s. 30).	Risksubjekt i framtidstempus: Modalitet ("kommer att") skapar en stark framtidsorienterad risklogik.		
"...valt att i löptexten i stället använda begreppen förbudsperson respektive skyddsperson" (SOU 2024:13, s. 55).	Den administrativa kategorin: Könade subjekt ersätts av funktionella begrepp för universell lagtillämpning.	Juridisk neutralisering (Abstraktion): Den könade verkligheten tystas ner genom juridifiering för att upprätthålla objektivitet.	Juridisk neutralisering
"Bestämmelserna... är könsneutrala till sin utformning" (Prop. 2024/25:123, s. 104).	Den formellt neutrala parten: Rätten framställer sig som universell trots känd ojämlik statistik.		